

<u>1</u>	<u>CUVÂNTUL EPISCOPULUI ATANASIE</u>
<u>6</u>	<u>TÂLCUL EVANGHELIEI</u> Intrarea mesianică a lui Hristos în Ierusalim. O sărbătoare paradoxală și tulburătoare
<u>12</u>	<u>DIN PAGINI DE SCRIPTURĂ</u>
<u>16</u>	<u>INTERVIU CU PR. PATRICIU VLAICU</u>
<u>19</u>	<u>PRIN CRUCE SPRE ÎNVIERE</u>
<u>23</u>	<u>CUVINTE BISERICEȘTI</u>
<u>24</u>	<u>LUMEA DE DINLĂUNTRU</u> Discernământul este o lampă în întuneric
<u>28</u>	<u>PAGINA COPIILOR</u>
<u>32</u>	<u>SEMNUL SFINTEI CRUCI</u>
<u>38</u>	<u>HRISTOS - ARHIEREUL ȘI JERTFA</u>
<u>43</u>	<u>SFINȚII DOCTORI FĂRĂ-DE-ARGINȚI COSMA ȘI DAMIAN</u>
<u>47</u>	<u>SINAXARUL SFINȚILOR ROMÂNI</u>
<u>50</u>	<u>SINAXAR</u>
<u>52</u>	<u>DIN VIAȚA PAROHIIILOR</u> <ul style="list-style-type: none">• Cateheză și convorbire duhovnicească la Parohia Latina 52• Itinerar cultural în istoria Daciei și pelerinaj spiritual pe urmele sfinților la Roma 53• PS Atanasie de Bogdania la hramul Mănăstirii Mirabella Eclano 55• Hramul Parohiei „Sfântul Sfințit mucenic Ipatie, episcopul Gangrei” din Civita Castellana 57
<u>58</u>	<u>REȚETE ȘI SFATURI PRACTICE</u>

CUVÂNTUL EPISCOPULUI ATANASIE

DACĂ VOI ÎNVĂȚA SĂ-L
IUBESC PE APROAPELE
VOI PUTEA SCHIMBA
CU ADEVĂRAT LUMEA

„Iadul este durerea de a nu mai putea iubi.”

F. M. Dostoievski

II. DUMNEZEU VINE SĂ-L IERTE PE OM

Dramatismul ideologiei vieții contemporane, ego-centriste, constă în faptul că ea ne vrea mereu rupți de comuniunea cu ceilalți: rupând-mă de aproapele nu voi mai putea pune pocăință sinceră, iar fără pocăință nu voi mai putea vindeca rănilor însângerate, din care izvorăște în continuu durere. Ne îndeamnă, lumea contemporană, să ne separăm de viețile și de problemele celorlalți pentru a ne dedica propriilor noastre năzuințe și idealuri, nederanjați și netulburați de nimeni – un vis înșelător. Să urcăm pe cele mai înalte culmi ale „succesului” fără să privim în jur.

Deloc paradoxal însă, deși acest urcuș și această separare duc la solitudine, ea

este rece – și congelează până și cele mai autentice simțiri ale sufletului –, omul modern nu mai cunoaște blânda adiere a harului mângâietor. Singurătatea de astăzi nu seamănă deloc cu acea solitudine a sihaștrilor de odinioară – caldă, duioasă și plină de nădejde aducătoare bucurie. Însingurarea egoistă de ceilalți duce la o singurătate sumbră, palidă, plină de deznadejde și nemulțumire.

Deși obține tot ce vrea, omul se simte mereu neîmplinit. Vrând să scape de problemele altora, se depărtează de toți și de toate, își ia o căsuță singuratică la munte sau la mare și rămâne tot deznădăjduit, tot nemulțumit – o tristețe de nevindecat. Asta pentru că nu suntem creați pentru a fi egoiști și însingurați (este o iluzie, o utopie!), ci **împreună-pătimitori cu toți, în**

comuniune cu toți (asemenea Dumnezeului nostru!). Nici pe cel mai înalt munte, nici pe Himalaya dacă ne urcăm nu putem să ne rupem ontologic de omenire, al cărei bagaj îl purtăm înăuntrul nostru. Nici chiar murind nu ne putem separa de ceilalți – moartea nu separă, (re)unește. Din contra! Așteptarea plină de dor a omului este ca, în Dumnezeu, să se regăsească și cu toți cei pe care nu i-a văzut niciodată!

Singurul lucru pe care îl poate face omul în această direcție, este să se vindece pe sine însuși cu acea vindecare pe care o poate da numai Dumnezeu. Dumnezeu a lăsat un remediu universal pentru vindecarea tuturor bolilor. **Acest remediu este iertarea,**

taina iertării. Pentru că și El, primul lucru pe care l-a făcut (universal) și-l face (personal) când vine, este să ne ierte, pe fiecare în parte, după durerea purtată. Dumnezeu nu vine să (ne) acuze, nici să (ne) condamne, condamnarea a fost mereu a omului – și e din frică –, iubirea nu condamnă, iubirea iartă. Mântuitorul Hristos nu a venit să ne prezinte toată istoria (iubirii trădate de om) și să ne culpabilizeze, zicându-ne „*Uitați ce am făcut Eu și ce ați făcut voi! Haideti să ne judecăm!*”. Pentru om acest lucru ar fi nu numai **de nesuferit** (Ps.142, 2), ci și total inutil, atâta vreme cât „**toată dreptatea noastră este ca o cârpă lepădată înaintea Lui**” (Is. 64, 6).

Dumnezeu nu a venit și nu vine să se judece cu omul – judecata e din faptele noastre. Și nici să-l certe sau să-l pedepsească crunt. **Dumnezeu a venit și vine ca să-l ierte pe om, aceasta e taina mântuirii.** Dar chiar și așa, Dumnezeu nu poate face totul. Iertarea Lui are nevoie și de iertarea noastră – iertarea pe care trebuie mereu să o dăruim, căci este gratuită, jertfelnică, ca și dragostea. **Iertarea nu poate fi cumpărată, nu poate fi forțată!** De aceea iertarea niciodată nu poate fi ruptă de dragoste. **Unde este dragoste este mereu și iertare.**

Omul (*mai*) trebuie să-și asume și păcatele, ca să poată primi iertarea lui Dumnezeu. A nu ne asuma păcatele, a nu cere iertare și a nu primi iertarea lui Dumnezeu sunt singurele trei motive de osândă pentru noi, atât în această viață, cât și în cea veșnică. Omul nu se vindecă, nu se izbăvește și nu se mântuiește (*doar*) pentru că nu vrea, nu pentru că Dumnezeu nu ar putea sau nu ar vrea. Vrea și lucrează în chip tainic mântuirea tuturor în tot acest prezent continuu care este Viața Lui și la care ne-a făcut părtași și pe noi. Părtașia la Dumnezeu înseamnă însă că Dumnezeu așteaptă de la noi nu doar să iertăm, dar și să cerem iertare. Să cerem iertare pentru noi, dar și pentru toți și pentru toate, iată **pocăința**.

Dacă citim atent Vechiul Testament realizăm că, de la Adam și până la Domnul Hristos, nimeni nu I-a cerut iertare Domnului cu adevărat! Nimeni nu I-a spus: „Doamne, iartă-mă pentru păcatul lui Adam! Iartă-mă pentru păcatul Evei! Iartă-mă pen-

tru păcatul lui Cain!”. Desigur, au fost și din cei care plângeau mereu pentru propriile păcate și cele ale contemporanilor. Dar nu și pentru ale lumii întregi. Dumnezeu însă vrea și așteaptă dornic ca **viața Lui să devină viața noastră**, Cuvântul Lui să fie cuvântul nostru și gândul Lui să fie al nostru. Așteaptă ca **taina iertării Lui să prindă viață și în noi**, să prindă rădăcini. Și cât de frumos au știut să lucreze monahii această virtute!

Această cinste și binecuvântare Dumnezeu o oferă fiecărui om, nu doar monahilor și sihaștrilor. **Așadar, când omul vede în el neputință, durere, întuneric și chiar cădere și păcat ar trebui, într-un fel, să nu se întristeze căzând în deznădejde, ci să pună strop de bucurie peste inimă. Dumnezeu îl iubește pe om și pentru că îl iubește îi arată cum stau lucrurile: „Uite, acesta ești tu!”. Vrând ca omul să se vindece cu adevărat, Dumnezeu îi arată fiecăruia și boala sa, dar și remediul tainic al acesteia.**

Cuviosul Sofronie din Essex spunea că **„vederea (contemplarea) lui Dumnezeu începe cu vederea (contemplarea) păcatului propriu”**. Dumnezeu este Lumină, iar omul apropiindu-se din ce în ce mai mult de lumina Sa ajunge să-și vadă și cele mai mici pete din suflet. De aceea mulți dintre Părinți spuneau că, cu cât omul își vede mai puțin păcatele proprii, cu atât este mai departe de Dumnezeu.

Un Părinte cu viață sfântă, iubit și de Dumnezeu și de oameni, Îi spunea: „Doamne, cât sunt de păcătos... Tu știi că sunt gu-

noi și totuși mă lași să stau pentru oamenii aceștia? Eu sunt gunoi și mă lași să stau pe lângă oamenii aceștia buni?”. Își vedea păcatul, și-l asuma și cerea iertare. Avea, cum se zice, o **pocăință adâncă**. Și Dumnezeu i-a răspuns. „Da! (nu-l contrazice!), dar așa cum cineva pune gunoi într-o vie ca să rodească, așa și Eu te-am pus pe tine printre oamenii aceștia, ca ei să rodească.”

SUNTEM FII ȘI FIICE ALE ÎMPĂRATULUI

Părinții Bisericii spun că tot ceea ce reușim să facem este doar din mila lui Dumnezeu și totul I se datorează lui Dumnezeu. Însuși Domnul ne-a spus că „**fără Mine nu puteți face nimic**” (In. 15, 5). Vorbim aici însă despre nuanțe, despre cum fiecare om receptează lăuntric și își asumă Cuvântul lui Dumnezeu. Căci în interiorul nostru bat două inimi ce duc la două destine. Suntem și fii ai omului prin naștere, dar și fii ai lui Dumnezeu prin nașterea-din-nou în Botezul apei și al Duhului.

Ca fii ai omului moștenim împreună cu Adam și Eva păcatul și moartea, dar ca fii ai lui Dumnezeu moștenim împreună cu Hristos Împărăția lui Dumnezeu și cele ale ei: Viața și nesticăciunea. Prin naștere suntem „fii” ai omului, dar prin Botez devenim „fii” ai lui Dumnezeu. *Destinul* omului, cumva nevindecă, pare să fie uitarea, începutul tuturor relelor. Omul uită și sorgintea și țelul său, și pe Începătorul și începutul a toate, și pe Sfârșitorul și sfârșitul a toate. Uită de *Alfa* și de *Omega* a toate. Astfel, timpul vieții omului se desfășoară în absența Vieții și a timpului dumnezeirii.

În unii oameni precumpănesc mai mult Adam și Eva. Dar în alții Dumnezeu și harul Său. Problematika întregii vieți a omului este cum să lase în sine mai mult loc lui Dumnezeu și harului Său și mai puțin loc vechiului Adam sau vechii Eve. Aceasta este rostul întregii lucrării duhovnicești lăuntrice, nevoița de o viață a omului. Ca Acela (*Domnul*) să crească, iar noi (*omul cel vechi*) să ne micșorăm. Ca noi să murim păcatului, pentru ca Viața Lui să vieze în noi.

Cuviosul Sofronie de la Essex spunea că omul trebuie să devină **nimic**, adică acea singură *materie* din care Dumnezeu a făcut și poate face toate. Părinții Filocalici spun: „**ceea ce hrănești în tine, aceea crești**”. Dacă hrănim omul, trupul, patima, gândurile cele rele, acestea vor crește în el. Asemenea unei grădini: unde se pune îngrășământ, unde se stropește, acolo vor fi și roadele. Omul însă este chemat să-și hră-

nească sufletul, suflarea de viață a lui Dumnezeu. Trupul, da, se hrănește din cele ale pământului din care este luat. Sufletul se hrănește numai din Dumnezeu, din care își ia firea și viața. Trebuie să purtăm grijă și să hrănim acea suflare pe care am primit-o. Aceasta e lucrarea omului: truda duhovnicească. Omul e țărână, dar țărânei acesteia Dumnezeu îi dă suflare, îi dă duh, îi dă har. Îi dă focul iubirii Dumnezeiești, iar omul trebuie să aibă grijă să-l țină viu întru sine, să nu se stingă.

Sfântul Serafim din Sarov spunea că „*totul e neguțătorie. În ce investești mai mult, din aceea vei avea de câștigat.*”. Experiența Părinților Bisericii ne spune că cele mai mare *investiție* pentru om pornește de la Dumnezeiasca Liturghie (culminând cu Împărtășirea cu Trupul și Sângele Domnului), dar și citirea Cuvântului lui Dumnezeu și Rugăciunea.

LITURGHIA – IZVOR DE VIAȚĂ

Domnul ne-a arătat această cale, a Slujirii Sale Dumnezeiești, apoi Apostolii și Părinții ne-au predat și nouă a începe totul prin și de la Liturghie. De aceea, orice om începe și continuă viața și neguțătoria duhovnicească de la și prin Liturghie. Primele daruri duhovnicești omul le primește în cadrul *Liturghiei*: Botezul, Mirungerea și Împărtășirea cu Trupul și Sângele Domnului. Celelalte daruri duhovnicești pe care omul le primește și le cultivă de-a lungul vieții își găsesc plinirea tot în Liturghie.

Multe lucruri putem face ca oameni și în multe lucruri putem investi, dar cea mai hrănitoare dintre toate și cea plinitoare cred că este Liturghia. Asta și din cauză că în Liturghie Îl vedem pe Însuși Domnul, Îl auzim pe Însuși Domnul, Îl simțim pe Însuși Domnul. În biserică și în Liturghie se hrănesc **toate** simțurile omului. Toate simțurile se hrănesc din Dumnezeu: auzul, văzul și mirosul. La sfârșitul Liturghiei chiar și pipăitul și gustul omului se desfată și se hrănesc din Domnul, gustând din El – „**Veniți și gustați că bun este Domnul!**”; așa începe Domnul Dumnezeu să trăiască în om.

Propriu-zis vorbind, **intrăm în biserică cu o inimă și ieșim cu alta**. Intrăm cu inima noastră și ieșim cu inima lui Dumnezeu. Intrăm cu neputința noastră și ieșim cu harul puterii lui Dumnezeu. Intrăm cu neputințe și dureri și ieșim chemați sfinți și binecuvântați. De aceea Sfântul Apostol Pavel spunea: „*Nu mai trăiesc eu, ci Hristos trăiește în mine.*” (Gal. 2, 20).

Hrănindu-se mai mult cu cele ale lui Dumnezeu, omul Îi face tot mai mult loc lui Dumnezeu. Ajunge să spună ca Sfântul Porfirie Kavsokalivitul: „*Doamne, nu-Ți spun Ție unde să mă duci, în Rai sau în iad, dar nu mă despărți de iubirea Ta! Dacă iubirea Ta este în iad, acolo vreau să merg pentru veșnicie! Vreau să fiu mereu cu iubirea Ta, vreau să fiu rănit de iubirea Ta și vindecat de iubirea Ta!*”.

(*va urma*)

+ **Episcopul Atanasie de Bogdania**

INTRAREA MESIANICĂ A LUI HRISTOS ÎN IERUSALIM

O sărbătoare paradoxală și tulburătoare

(Mt 21, 1-17; Mc 11, 1-11; Lc 19, 28-47; In 12, 1-18)

Sărbătoarea Intrării Domnului în Ierusalim, numită **Duminica Floriilor** în Răsărit¹, a dat naștere unui ritual specific la Ierusalim, apoi în Biserica Galilor: la Ierusalim se reconstitua Intrarea lui Hristos în cetate însoțindu-l pe episcop călare pe un măgar. Acest rit s-a răspândit apoi în Biserica Galilor sub forma unei lungi binecuvântări a ramurilor, a unei procesiuni în afara bisericii, apoi a unei intrări solemne a episcopului sau a preotului (simbolizând Intrarea lui Hristos în Ierusalim), aclamat de copii în biserică (simbolizând pruncii din Ierusalim la Templu). Această solemnitate s-a transmis în ritual roman la sfârșitul primului mileniu, atunci când cele două rituri au fuzionat. La Constantinopol nu a existat nimic deosebit în plan liturgic

multă vreme. În prezent, în ritual bizantin nu este decât o foarte scurtă binecuvântare a ramurilor la priveghere.

Să abordăm acum Evanghelia și istoria sfântă. Acest eveniment, raportat de cei patru evangheliști, este în același timp festiv și dureros. Este o sărbătoare stranie, pentru că se poate crede că totul s-a împlinit, în sfârșit, în vreme ce totul se va năru. Apostolii se minunează văzând pe iubitul lor Rabbi aclamat în sfârșit ca Mesia în cetatea sfântă, dar chiar în aceeași seară Iisus trebuie să părăsească cetatea cu tristețe, neînțeles și respins. Peste câteva zile Îl vor vedea spânzurat pe Cruce ca pe un rob. Să încercăm să înțelegem ceea ce s-a petrecut în acea zi și sensul profund al acestui eveniment care a fost cauza imediată a arestării și a morții lui Hristos.

Trebuie mai întâi să restituim evenimentul într-un context general, dacă vrem să-l înțelegem. Hristos se află la sfârșitul misiunii Sale pământești, iar antagonismul dintre „evrei” și El este atât de puternic, încât vor să-L ucidă (In 7, 1). Prezența Sa în Iudeea devine deci mai discretă, deși urcă totuși la Ierusalim pentru sărbătorile

1. *Duminica ramurilor de palmier ar fi mult mai just privită în plan simbolic și biblic, căci nu există mulți palmieri în Occident, și mai ales în Galia... În vechiurile miseluri latinești – galice și romane –, este numită și *Duminica ramurilor de palmier*, ca în Răsărit (*Domenica in palmis* [sacramentar ghesasian] sau *ad palmas* [sacramentar gregorian], și este numită uneori în Galia „duminica Osanei”.*

de Suhot² și Hanuka³. Apoi, la cererea Martei și Mariei, **îl înviază pe prietenul Său Lazăr din Betania**⁴, care tocmai a murit, probabil primăvara, cu puțin timp înainte de Paște. Întregul Ierusalim este tulburat, pentru că Betania este foarte aproape de cetate⁵, iar această minune este extraordinară (cadavrul era deja în descompunere, pentru că mirosea urât) și au fost o mulțime de martori, dintre care probabil și membri ai Sinedriului sau trimiși ai acestora. Această minune spectaculoasă îi va determina pe marii preoți, pe cărturari și farisei să hotărască moartea lui Iisus (In 11, 53), pentru că se tem pentru puterea lor: puterea lui Iisus este atât de mare și manifestată public, **încât nu au altă alegere decât fie să creadă în El, fie să-L omoare**: rabbi din Nazaret îi umbrește. Iisus se retrage atunci la Efraim⁶, în Samaria, cu ucenicii Săi (In 11, 53), căci „ceasul Său nu venise încă”. Putem observa că tragica dilemă cu care se confruntă membrii Sinedriului este valabilă adesea pentru toți oamenii, până astăzi: am putea numi aceasta o „fantasmă sata-

nică” (și dacă Dumnezeu nu este atotputernic?...). Acest fapt este mărturia unei realități dumnezeiești: chiar când Dumnezeu Își manifestă puterea, el respectă libertatea noastră și nu ne impune să-L iubim. Cheia acestei dileme se găsește în smerenie și în iubire, două calități duhovnicești care presupun un mare efort lăuntric, moartea față de sine, ceea ce corespunde întocmai învățaturii lui Hristos.

„**Cu șase zile înainte de Paște**” (I In 12, 1) Iisus merge în vizită la prietenii Săi din Betania, care îi oferă o masă (probabil un ospăț, pentru a-I mulțumi), în timpul căreia Maria săvârșește un act de iubire excepțional și profetic: parfumează picioarele lui Iisus cu un mir „de nard de mare preț”⁷. Domnul va spune El Însuși că este vorba de o prorocie a îngropării Sale. Întregul Ierusalim știe că Rabbi este în Betania: cetatea „se cutremură” (Mt 21, 10).

„**A doua zi**” (In 12, 12), cu 5 zile înainte de Paște⁸ deci, **Iisus se duce la Ierusalim**. Aici trebuie să ne întoarcem la Sinoptici, care ne raportează cele ce se petrec înainte de sărbătoare. Hristos, care vine din Betania, trimite doi dintre ucenicii Săi în satul apropiat de Betfaghe⁹ și

2. Sărbătoarea Corturilor, sau a colibelor, în septembrie.
3. Sărbătoarea celei de-a doua consacrări a Templului, în decembrie.
4. A se vedea *Apostolia*, nr. 74, din mai 2014. Este o mare sărbătoare în ritul bizantin, care se sărbătorește în ajun de Florii.
5. Betania este un sat mare, care se găsește la 3 km. est de Ierusalim, pe versantul oriental al Muntelui Măslinilor. Astăzi *El Azaryie*, satul lui Lazăr.
6. La aproximativ 20 km. nord de Ierusalim.

7. A se vedea *Apostolia*, nr. 73, din aprilie 2014.
8. Paștele evreiesc corespundea în anul acela cu Joia Sfântă și cu Vinerea Sfântă la noi: 5 zile înainte corespund cu duminica noastră de Florii.
9. Betfaghe este un sat care se găsește între Betania și Ierusalim, la aproximativ 1km. de casa lui Lazăr. Acest nume înseamnă „casa smochinelor”, adică un măslin care a dat rod, și nu ca Legea fariseilor, care este steapă. Demersul

în sine extraordinar. Sunt foarte mulți oameni care au venit în pelerinaj la Ierusalim pentru sărbătoarea Paștelui, evrei din toată Palestina și din diaspora, ca și mulți prozeliți, mai ales „greci”, menționați de Sfântul Ioan. Această mulțime este atât de uluită de învierea lui Lazăr că recunoaște spontan în Iisus **pe Mesia cel vestit de proroci**, fără să țină cont de ceea ce pot spune reprezentanții iudaismului oficial, marii preoți, cărturarii și fariseii. Mulțimea proroceste: prorocia este harisma poporului.

le spune să meargă să dezlege o asină și pe mânzul ei și să-i aducă la El; „și dacă vă întreabă cineva ceva, spuneți că îi trebuie Domnului”. Totul se petrece așa cum a spus. Aceasta îngăduia ucenicilor să vadă că Iisus știa tot și că exista **un plan dumnezeiesc**, la care erau chemați să conlucreze. Oamenii au auzit zvonul că sosește faimosul rabbi Iisus din Nazaret, care tocmai îl înviase pe Lazăr din morți. **Atunci mulțimea merge înaintea Lui pentru a-L aclama ca Mesia**. Evenimentul este

întreprins astăzi de Hristos va da mult rod: mântuirea oamenilor. Betania este la 2,7 km. de Ierusalim.

Domnul a urcat „**pe un asin, pe mânzul asinei**”¹⁰, așezat „în poziție de amazoană”. Probabil că a străbătut grădina Ghetsimani, iar tradiția spune că a intrat în cetate prin poarta Siloamului¹¹, coborând valea Chedronului: **este o intrare împărătească, mesianică, în cetatea sfântă**, în timp ce oamenii Îi pun la picioare veșmintele lor, formând un covor, și Îl aclamă cu ramuri de palmi-

10. Conform prorociei lui Zaharia, citită la priveghere (Za 9, 9).

11. Aceasta se află la extremitatea de sud-est a cetății. Hristos nu putea intra direct în Templu, pe poarta aurită, pentru că pentru a accede la Templu trebuia să urce niște scări mari.

er (și probabil de măslin), cântând versele din psalmi, pe care tradiția evreiască le atribuia lui Mesia. Cel mai important este un verset din psalmul 117 [He118], 25-26: „**Osana Fiului lui David**¹² [la Mt], **Binecuvântat Cel ce vine întru numele Domnului!**”. Însă adaugă: „**împăratul lui Israel**¹³, ceea ce comportă o anumită ambiguitate, căci Domnul este numit în Scriptură și „**Împăratul neamurilor**”¹³. Toată această intrare împăratească are un caracter profetic, bogat în simboluri. „Osana”¹⁴ este o aclamare populară, un vivat, care înseamnă „mântuiește, miluiește” (chemare în ajutor).

Asinul pe care a urcat Hristos are aceeași semnificație ca și mielul: Îl simbolizează pe Iisus, Fiul lui Dumnezeu și Fiul Omului. În ceea ce privește asina, ea a fost prorocită de Zaharia și de fapt ea merge

înaintea asinului¹⁵, și simbolizează Israelul, care Îl poartă pe Hristos, iar pe Maria Asina care a zămislit Asinul dumnezeiesc, Oaia care a zămislit Mielul lui Dumnezeu. Este foarte important să subliniem că **Domnul nu a venit călare pe un cal**, animal nobil și războinic, călărit de regii acestei lumi. Domnul este rege, dar nu după lume: este un rege „blând și smerit cu inima” (Mt 11, 29), venit „să slujească și nu ca să i se slujească” (Mt 20, 28)¹⁶. Asinul este un animal de povară care poartă sarcini: funcția sa exclusivă este de a sluji, și nu este falnic¹⁷. Dar acest lucru nu-l împiedică pe Hristos să aibă o majestate împăratească pe acest asin, pentru că adevărata majestate este launtrică. Nu este un „covor roșu” care i se desfășoară dinainte, ci oamenii **se dezbracă de hainele lor pentru a face din ele un covor**: haina prorociilor a căzut, realitatea se împlinește. Ei aruncă și **ramuri**, așa cum se aruncă flori, și au în mâini **ramuri de palmier**. Este **ramura biruinței**, a generalilor care se întorc victorioși din luptă: Hristos va ieși biruitor din această mare luptă împotriva

12. Deși expresia nu se găsește ca atare în Vechiul Testament (Ier 23, 5 și 33, 15-6), acesta era criteriul cel mai cunoscut în Israel de recunoaștere a lui Mesia (cf. fariseii care Îi răspund lui Hrisos la Mt 22, 41).
13. *Împăratul lui Israel* se găsește la Is. 44, 6 și So 3, 15. Însă Domnul este numit și *Împăratul neamurilor* la Ier 10, 7. Iar în prorocia lui Zaharia, care se citește la priveghere, se vestește limpede sărbătoarea Floriilor, iar prorocul spune simplu: *iată, împăratul tău vine la tine* (Za 9, 1-12).
14. *Osana* vine din evreiescul *hōchia*: a mântui; *hoshi'a-na* este o aclamare populară care înseamnă „mântuiește, miluiește” (chemare în ajutor). O regăsim în Psalmii 117 [He 118], 25 și 12, 2. În Galia, Floriile mai erau numite și „Duminica Osanei”. Se regăsește această expresie în imnul *Sanctus* din aproape toate riturile euharistice.

15. De aici acest cuvânt al lui Zaharia (Za 9, 9), citat de Sf. Matei (Mt 21, 5), care poate părea ambiguu la Sf. Matei: „Iată, împăratul tău vine la tine pe un asin, pe mănzul asinei.” (!). De fapt, mănzul este prea tânăr pentru a fi autonom și el își urmează mama, simbol al ascultării lui Hristos de Tatăl Său ceresc.
16. Să amintim că asinul era prezent în peșteră la Nașterea lui Hristos, simbolizând pe Israel și prorocind povara pe care Hristos avea să o poarte singur.
17. Sf. Matei adaugă la prorocia lui Zaharia, în legătură cu asinul: „... fiul celei de sub jug”.

să creadă („acestea nu le-au înțeles ucenicii Lui la început”: In 12, 16). În sfârșit, Iisus este recunoscut ca Mesia! Toate se plinesc. Ar putea aproape să spună: am reușit în sfârșit! Sinopticii merg chiar mai departe: ei istorisesc că **Iisus se duce în Templu și îl curăță**¹⁸ (îi alungă pe neguțatori și pe vânzatori, amintind proroциile lui Isaia și Ieremia: „Casa mea se va numi casă de rugăciune pentru toate neamurile; iar voi ați făcut din ea casă de tâlhari.”)¹⁹, în vreme ce **pruncii îl aclamă**, biblic, strigând „**Osana Fiului lui David**”. Toate par bune și frumoase. Dar...

Mai întâi, dacă mulțimea a prorocit, ea a folosit o expresia ambiguă, în această împrejurare, adăugând la Psalmul 117 „Împăratul lui Israel”. Evreii tot nădăjdu-

morții, a păcatului și a Satanei. Însă ramura de palmier este și simbolul **muceniciei**: pentru a-l mântui pe om, Hristos va suferi mucenicia. Toată cetatea se bucură. Când oamenii întrebă „cine este?”, mulțimea răspunde: „Este prorocul Iisus din Nazaretul Galileei.” (Mt 21, 11).

Apostolii sunt uluiți văzând o asemenea răsturnare de situație, nu îndrăznesc

18. Făcuse deja aceasta la începutul vieții Sale publice, aproape în același fel, probabil după cuvântul Său de început și chiar înainte de Paște, ceea ce este raportat numai de Sfântul Ioan (In 2, 13-25).

19. Is. 56, 7 și Ier. 7, 11. El manifestă și mânia lui Dumnezeu. Acest Templu a fost construit pentru a-L primi pe El, Mesia, dar este profanat și păzitorii lui, membrii Sinedrului, sunt cei care-L vor osândi la moarte. Pentru aceasta va fi distruș, după cum a prorocit Hristos.

iau restabilirea regatului politic al lui Israel.²⁰ Or, Hristos nu a venit pentru aceasta („Împărăția Mea nu este din lumea aceasta.”²¹). Lucru și mai grav, câteva ore mai târziu, la cuvântul dureros al lui Hristos în urma cererii unor „greci, care voiau să vadă pe Iisus” (In 12, 20-28)), și în care vorbește deschis despre moartea Sa pe Cruce, mulțimea începe să se îndoiască. Mulțimea prorocște, desigur, dar este nestatornică. Câteva zile mai târziu aceeași mulțime va striga „La moarte! Răstignește-L!” (In 19, 15).

Apoi, trebuie remarcată atitudinea iudaismului oficial, membrii Sinedriului: când văd pe prunci aclamând pe Iisus în Templu, „marii preoți și cărturarii” s-au „mâniat” (Mt 21, 15-16) și Îl ceartă pe Iisus: „Auzi ce zic aceștia?”. Tu care nu ești decât un om și un mic rabbi din provincie, cum poți lăsa pe prunci să zică aceasta? Iisus nu Se lasă impresionat și răspunde ferm, citând ceea ce prorocise regele David cu 1000 de ani mai înainte: „Da! [Am auzit]. Au niciodată n-ați citit [voi, care vă pretindeți mari cunoscători ai Scripturilor] că din gura copiilor și a celor ce sug Ți-ai pregătit laudă.” (Ps 8, 3). Cu siguranță au fost impresionați și chiar tulburați de entuziasmul poporului față de Hristos, și nu au îndrăznit să-L areste-

20. Chiar și după Înviere Apostolii, adunați în Foișor cu Iisus, Îl întreabă: „Doamne, oare, în acest timp vei așeza Tu, la loc, împărăția lui Israel?” (Fapte 1/6), ceea ce era nepotrivit în această împrejurare! Era o adevărată obsesie la evrei.

21. Răspunsul lui Iisus către Pilat, care Îl întreabă: „Ești Tu împăratul evreilor?” (In 18, 33-36).

ze, dar nu cedează: **doriința lor de ucideră este intactă. Și chiar de la Florii** o vor pune în faptă, datorită lui Iuda.

În sfârșit, Domnul Însuși este „tulburat”, ne spune Evanghelia. „Acum sufletul Meu e tulburat, și ce voi zice?” (In 12, 27). Domnul este tulburat pentru că, în calitate de om, nu poate fi insensibil la faptul că poporul Ierusalimului Îl aclamă ca Mesia, căci acesta este adevărul. Însă, ca Dumnezeu, știe că va muri, știe că această aclamare este de circumstanță, superficială și ambiguă. De altfel, adaugă: „Părinte, izbăvește-Mă, de ceasul acesta. Dar pentru aceasta am venit în ceasul acesta. Părinte, preaslăvește-Ți numele!” (In 12, 27-28). Acest moment de sfâșiere lăuntrică vestește suferința din Ghetsimani, patru zile mai târziu: ca om, va ruga fierbinte pe Tatăl Său ceresc să treacă de la El paharul muceniciei, iar ca Dumnezeu va zice facă-se voia Ta.

Această sărbătoare începuse minunat: era o explozie de bucurie. Se putea crede în mod rațional că totul va merge bine și că adevărul va triumfa în pace. Cu toate acestea, încă de la început a fost o ambiguitate, apoi o tulburare s-a instalat progresiv la toți protagoniștii: poporul, marii preoți și cărturari, apostolii și chiar Domnul. Este un motiv fundamental pentru toate acestea: **era cu neputință să se evite moartea**, pentru că păcatul omului adusesese moartea, iar aceasta trebuia biruită. Hristos Dumnezeu știe lucrul acesta și acceptă. Binecuvântat fie în vecii vecilor!

Pr. Noël TANAZACQ, Paris

ȘI SUFERINȚA!

Deși uneori se pare că timpurile Vechiului Testament s-au încheiat istoric și cronologic, totuși viața ne dă prilejul să auzim, să vedem, chiar să trăim dureri și suferințe ca ale celor care nu cunoșteau nici descoperirile științifice de azi și nici nădejdea soteriologică – Persoana divino-umană Iisus Hristos, Dumnezeu-Omul. Și azi trăim zile de suferințe pe care, oricât de plastici am fi în exprimare, nu reușim să le descriem în cuvânt; nu putem descrie apăsările fizice și morale prin care bolnavul spitalului, soldatul din război, omul, în genere le trăiește uneori cu amărăciune. Deci, să vorbim despre suferință.

ADEVĂR BIBLIC PE MĂSURA MEA

În Psalmul 37 mărturisim: „Căci șalele mi s-au umplut de batjocuri (fierbințeală) și nu este vindecare în trupul meu; lovit am fost și înjosit peste măsură, răcnit-am de suspinul inimii mele”. Psalmii 6, 3-4: „vindecă-mă, Doamne, căci s-au tulburat oasele mele și sufletul meu s-a tulburat foarte”, respectiv Ps. 12, 2, sunt în consonanță: „Până când, Doamne, mă vei uita? Până la capăt? Până când îți vei întoarce fața ta de la mine?”. În tradiția creștină Psalmii 6, 31, 37, 50, 101, 129, 142 au fost numiți „de pocăință”¹, pentru regretul ființial pe care îl exprimă.

1. LXX, 4/1, p. 51.

În durerile bolii sau în simțirea pieirii interioare, a nimicirii și a dispariției, omul, tocmai el, coroană și noroi, unde, spre cine să privească pentru a fi ajutat, pentru a nu fi strivit? Când persoana mea este prăpădită, adică epuizată și extenuată, căzută, pusă în genunchi și doborâtă, inima slăbește, plâgile se largesc, vederea se încețoșează, simt că mă fac una cu moartea, durerile mă cuprind, ce să mai aștept? Spre ce, către cine să privesc? Bineînțeles că voi căuta către Cel Care S-a coborât până în adâncurile iadului. De-am avea toată omenirea această nădejde! „Căci în Tine, Doamne nădăjduiesc! Tu mă vei asculta, Doamne, Dumnezeul meu!” (Ps. 37, 16)². Iată și un cuvânt patristic întăritor: „Deoarece Dumnezeu este viață, iar bolile și suferințele sunt abatere de la viață, ne este de ajuns să sorbim o singură dată din Izvorul vieții celei dintru început, să ne «atingem» de El, ca să ne vindecăm, fiindcă Mântuitorul, tuturor viață, a vindecat și vindecă prin simpla atingere.”³.

... CUNOSCĂTOR AL SUFERINȚEI ...

Sfântul proroc Isaia ne profețește despre ceea ce Mântuitorul Iisus Hristos avea

2. Gianfranco Ravasi, *Il libro dei Salmi, Commento e attualizzazione*, vol. I, EDB, Bologna, 1981, p. 695.
3. Sfântul Ioan de Kronstadt, *Viața mea în Hristos*, Editura Sophia, București, 2005, p. 134.

să pătimească în Vinerea Mare; „înfațșarea Lui (era) fără de cinste, disprețuit de toți oamenii, om al durerilor și cunoscător al suferinței”; dacă LXX traduce în Is. 53, 3 și 53, 4 מְדוּבָר prin „slăbiciune” și respectiv „păcate”, textul masoretic traduce prin „suferință”⁴. Verbul de la care derivă acest substantiv este דָּבַר – „a fi în suferință, a suferi, a îndura”, așa cum îl găsim în Iov 14, 22 și Prov. 14, 13; el mai redă suferința mentală, ca în Iez. 13, 22, Iov 5, 18 și Ps. 68, 30. Iar substantivul de drept este דְּבָרָה – „durere”, și este mult mai răspândit decât predecesorul său. „În ele însele, moartea, închisoarea și lanțurile sunt vrednice

de rușine și de batjocură; însă dacă cineva ar adăuga și cauza lor și ar cunoaște bine taina, ar găsi pe fiecare dintre acestea încărcată de multă laudă și cinste. Căci moartea aceea a mântuit lumea cea pierdută; că moartea aceea a unit pământul cu cerul; că moartea aceea a nimicit tirania diavolului, iar pe oameni i-a făcut îngeri și fii ai lui Dumnezeu.”⁵

DOMNULUI ÎI ESTE MILĂ DE OM

Ce profund cuvânt pe care de multe ori îl citim în grabă, sau nu avem „urechi de au-

4. Francis Brown, D.D., D. Litt., *The Brown-Driver-Briggs Hebrew and English Lexicon*, Hendrickson Publisher, Massachusetts, 2007, pp. 568, 456.

5. Lumina Sfințelor Scripturi, *Antologie tematică din opera Sfântului Ioan Gură de Aur*, Vol. I, Basilica, București, 2015, pp. 734-735.

zit"! *Domnului ți este milă* de condiția depolarabilă în care am ajuns, atât prin strămoșul, cât și prin noi înșine. În psalmii citați anterior se invocă insistent mila bunului Dumnezeu: „*Fie-ți milă de mine, Doamne*”, „*Întoarce-Te, Doamne, izbăvește sufletul meu, mântuiește-mă pentru mila Ta!*” (Ps. 6, 3, 5). Mila, care în ebraică se spune *hesedh*, iar în greacă ἔλεος, „se referă la o atitudine de bunăvoință, de afecțiune, ce intră în cadrul relațiilor stabile, chiar instituționalizate (între Dumnezeu și om, între suzeran și vasal, dar și între fiu și tată etc.)”⁶.

Aceiași cuvânt care în ebraică înseamnă milă, *hesedh*, el poate avea următoarele înțelesuri atunci când îl are ca și subiect pe Dumnezeu: **îndurare, izbăvire**: „*Dar Domnul S-a îndurat de ei (evrei) și S-a milostivit de ei și a privit spre ei, pentru legământul Său cu Avraam și Issac și Iacob*” (4 Reg. 13, 23); **ajutor în suferința sufletească** pe care o trăia David din cauza bolii copilului său: „*Și David le-a spus: Când încă mai trăia copilul, posteam și plângeam, pentru că-mi spuneam: «Cine știe dacă Domnul nu se va*

6. LXX, 4/1, p. 50.

milostivi de mine și pruncul va trăi?»” (2 Reg. 12, 22); **revelarea Legii** spre edificare: „*Calea nedreptății îndepărtează-o de la mine și cu Legea Ta miluiește-mă!*” (Ps. 118, 29); **binecuvântare cu bunuri materiale**: „*Primește de la mine binecuvântările mele pe care ți le aduc, că m-a miluit Domnul și am de toate*” (Fac. 33, 11); **ajutor divin**: „*Să caute Domnul asupra ta cu față veselă și să te miluiască.*” (Num. 6, 25)⁷.

CUM PRIMIM SUFERINȚELE? CA PENTRU DOMNUL!

Timpul postului este prin excelență moment de împăcare cu noi, cu Domnul, cu semenul. Este și moment de încordare și forjare a fierului sau a împotrivirii din noi, căci aceasta este o urmare a trecutului fiecăruia, dar este și moment de înfrânare, când suferim că nu mâncăm mult, bun și delicios ca în perioada de dulce, când suferim o vorbă grea, când suferim prin înmulțirea metaniilor și a statului în picioare la rugăciune, și toate pentru că Însuși Domnul a pățimit: „*Nu trebuia oare ca Hristos să pătimească acestea?*” (Lc. 24, 26). Sfântul Apostol Pavel mărturisește că „*suferă până și lanțuri ca un făcător de rele*” pentru credința în Mântuitorul (2 Tim. 2, 9). La fel îl sfătuiește și

7. Francis Brown, D.D., D. Litt., *The Brown-Driver-Briggs Hebrew and English Lexicon*, Hendrickson Publisher, Massachusetts, 2007, pp. 335-336.

pe ucenicul său Timotei: „Tu fi treaz în toate, *suferă răul*, fă lucru de evangelist, slujba ta fă-o deplin.” (2 Tim. 4, 5). Tot așa Moise, „a ales mai bine să pătimească⁸ cu poporul lui Dumnezeu decât să aibă dulceața trecătoare a păcatului” (Evr. 11, 25)⁹. Din cele citate se înțelege că o latură a viețuirii creștinului și ierarhiei bisericești ține de a asuma duhovnicește pe celălalt, făptuire care aduce măhniri, suferințe de ordin moral și chiar fizic: „Atunci când părintele duhovnicesc (și tot creștinul care face nevoiața fratelui căzut) ia asupra sa ispitele lor. De aceea Sfântul Iosif Vatopedinul se ruga cu frică de Dumnezeu, cu osândire de sine și cu lacrimi. Inima, înclinarea sufletului și dragostea lui erau îndreptate spre Hristos, iar ceelelalte activități nu aveau puterea să îi țină mintea pe pământ prin griji lumești.”¹⁰.

Același sens al suferinței ține de măhnirea sufletească pe care omul l-o provoacă lui Dumnezeu din cauza necredinței sale: „Iar Iisus, răspunzând, a zis: - O, neam necredincios și îndărătnic, până când voi fi cu voi? Până când vă voi suferi pe voi?” (Mt. 17, 17).

Dar un înțeles aparte este cel pe care ni-l dă Sfântul Iacov chiar în pericopa care fundamentează taina Sfântului Maslu: „Este vreunul dintre voi *în suferință*? Să se roage.”¹¹.

8. Verbul folosit aici este *συγκακουχέω*.
9. James Strong, LL.D., S.T.D. *The Strongest Strong's Exhaustive Concordance of the Bible*, Zondervan, Grand Rapids, Michigan, 2001, pp. 1125, 1799.
10. Arhimandritul Efreim Vatopedinul, *Gheronda Iosif Vatopedinul*, ediția a doua, Editura Bonifaciu, Bacău, 2021, p. 271.
11. Verbul folosit aici, ca și cel din 2 Tim. 2, 9, este *κακοπαθέω*.

Așadar, suferințele trupești și cele sufletești se duc prin rugăciune, adevăr trăit în viața sa Sfântul Iosif Isihastul: „Suferința (sufletească) va trece cu post, cu lectură și cu rugăciune.”¹².

Dacă ni se pare că am terminat cu răscumpărarea păcatelor tineretilor și totuși mai vin asupra-ne încercări specifice vieții, să avem înaintea sfatul Sfântului Ioan Gură de Aur: „și noi când pătimim ceva pentru Hristos, nu numai că *suferim cu bărbăție*, ci încă ne și bucurăm. Când postim, săltăm ca și cum ne-am desfăta, când suntem batjocoriți, jucăm ca și cum am fi fost lăudați”¹³. Tot Sfântul Ioan Gură de Aur ne îndreptățează că bunul Dumnezeu cunoaște încercările creștinilor: „Nu vă temeți, nici nu vă tulburați! De vreme ce *Tatăl vostru știe ce suferiți* și poate să și oprească suferința voastră, atunci este lămurit că nu pune capăt suferinței voastre pentru că vă poartă de grijă și pentru că se grijește de noi!”¹⁴

Pr. Cristian Prilipceanu

12. Cuviosul Iosif Isihastul, *Simțirea iubirii dumnezeiești, Scrisori și poezii*, trad. pr. prof. Constantin Coman, Editura Bizantină, București, 2020, p. 297. Un sfat asemănător îl dă și Sfântul Porfirie Kavsohalivitul: „Prin spovedanie cu regularitate, dumnezeiasca împărtășanie și cercetarea Sfintei Scripturi și a Părinților. Să duci o viață duhovnicească.” Sfântul Porfirie Kavsohalivitul, *Strigați-mă, și vă voi ajuta*, Editura Sophia / Metafraze, București, 2022, p. 297.
13. Sfântul Ioan Gură de Aur, *Tălcuiri la Epistola a doua către Corinteni*, Omilia XI, PSB, București, pp. 116-117.
14. Sfântul Ioan Gură de Aur, *Omiilia la Matei*, Omilia IX, III, PSB, vol. 23, EIBMBOR, București, p. 113.

PR. PATRICIU VLAICU: „DACĂ VIAȚA DE FAMILIE ESTE ÎNȚELEASĂ CA DAR DUMNEZEIESC, ATITUDINEA JERTFELNICĂ ESTE FIREASCĂ, IMPLICITĂ.”

Viața de familie este o „mare taină în Hristos și în Biserică”, după cum spunea Sfântul Apostol Pavel (Efeseni 5, 32). Secularizarea, înstrăinarea de viața în Biserică, neglijarea vieții duhovnicești fac ca uneori Taina Sfintei Cununii să fie înțeleasă doar ca un ritual, ca o cutumă, fără o valoare deosebită în viața de zi cu zi a cuplului care se consideră și trăiește ca o familie. Despre ce înseamnă familia și despre importanța creșterii și asumării în Hristos Domnul am stat de vorbă cu pr. Patriciu Vlaicu, autorul cărții Împlinirea omului în viața de familie (Editura Apostolia, Paris, 2021, 210 p.)

Primul cuvânt ce-mi vine în minte după ce am citit cartea sfinției voastre despre familie este „asumare”. Asumarea care aduce cu sine un alt cuvânt tare, din păcate evitat astăzi, cuvântul „responsabilitate”. Ce provocări aduc aceste două cuvinte în viața de familie astăzi? Mai caută familiile asumarea și responsabilitatea?

Ați sesizat foarte bine că am insistat în a sublinia că Taina Nunții trebuie asumată cu foarte multă responsabilitate. Asumarea Nunții este o asumare a unirii pe care Dumnezeu o realizează, în mod tainic, pornind de la voința omului. Cartea la care vă referiți prezintă familia întemeiată prin Taina Nunții, ca o viață nouă, în Hristos și în Biserică. Omul familial parcurge toate etapele prin care trece persoana. Se zămislește prin fângăduința dragostei statornice, este în gestație în pântecul Bisericii, unde ar trebui să aibă loc procesul de formare a abilităților de care se va folosi după nuntă, se naște în Taina Nunții, trece prin prima

copilărie, prin descoperirea de sine și prin perioade mai dificile, adolescențe, iar apoi avansează spre maturizare și ajunge la împlinire, la vârsta la care pe cei ce-i binecuvântează Domnul cu copii îi văd pe fiii fiilor lor. Asumarea responsabilă a fiecărei vârste prin care familia trece este esențială. Din păcate, neasumarea responsabilă a uneia sau mai multor etape duce la patologii familiale deosebit de complexe.

Cum putem să ne descoperim potențialul? Cum își află omul propria-i vocație?

Fiecare persoană are în ea un potențial de împlinire care este manifest de foarte timpuriu. Suntem moștenitorii unui neam și transmitem celor ce urmează o moștenire deosebit de complexă. Fiecare om are o cale specifică a împlinirii, deoarece este unic. Căutând pacea și liniștea sufletească, așa cum ne îndeamnă Psalmistul (Psalmul 33, 13), ne putem așeza pe traiectoria autentică

a vieții. Pentru a avansa avem nevoie să înțelegem modul în care putem distinge calea urcușului duhovnicesc, urmând chemările prin care suntem interpelați în inima noastră și dezvoltând abilitatea de a distinge căile mântuitoare de cele care ne risipesc în hățișurile acestei lumi.

În Epistola către Efeseni, Sfântul Apostol Pavel ne mărturisește că Dumnezeu dăruiește omului har pe măsura darului așezat în noi (Efeseni 4, 7), iar în epistola către Corinteni același Sfânt Apostol ne îndeamnă să râvnim la darurile cele mai bune (1 Corinteni 12, 31). Din așezarea împreună a acestor versete cred că am putea observa cele binecuvântate de Dumnezeu, vocația, ca o chemare la împlinire după potențialul așezat de Dumnezeu în noi.

Cum pot membrii familiei să înțeleagă faptul că o căsnicie presupune jertfă, alături de dragoste?

Dragostea adevărată este întotdeauna jertfelnică. Dacă luăm în serios Cuvântul Scripturii, înțelegem acest aspect. Problema cea mare pe care eu o identific este legată de faptul că nu este bine înțeles caracterul de jertfă. Jertfa are în centrul ei relația cu Dumnezeu. Când omul jerește ceva, o face și pentru a-și arăta recunoștința față de Dumnezeu pentru darurile primite.

Dacă viața de familie este înțeleasă ca dar dumnezeiesc, atitudinea jertfelnică este firească, implicită. În același timp, dacă omul ar înțelege că Dumnezeu nu face daruri care nu pot fi împlinite, prin orice dificultăți ar trece, omul familial ar păstra nădejdea că

Dumnezeu, nefăcând lucrurile pe jumătate, le va lumina calea și în momentele cele mai grele. În acest context, fiecare ocazie în care ar putea să jertfească în numele iubirii se transformă într-o ocazie de bucurie. Omul care iubește cu adevărat dăruiește fără să aștepte ceva în schimb. Această dăruire necondiționată din ce are omul mai bun face diferența între jertfa curată și cea viciată.

Dacă viața de familie este înțeleasă mai mult ca o conviețuire, ca o viață de cuplu, cu o latură preponderent convențională, atunci dimensiunea jertfelnică este diminuată. Fără o dimensiune care trimite la legătura vie și continuă cu Dumnezeu omul se poate sacrifica, poate renunța la anumite lucruri, dar sacrificiul axat mai mult pe voința personală și pe disponibilitatea de „a mai lăsa de la sine”, în „spirit de compromis”, expresii comune pentru zilele noastre, poate aduce de foarte multe frustrări, care degradează viața de familie.

Din experiența de trei decenii de slujire ca preot, cum îi vedeți pe tinerii născuți după anul 2000? Unii dintre ei au trăit o adevărată dramă – a copilăriei fără părinți. Se mai pregătesc ei pentru a-și întemeia o familie, în sensul deplin al cuvântului?

Cum spuneam și mai înainte, pregătirea pentru viața de familie, ca taină a împlinirii omului, se realizează în sânul Bisericii. Au fost și sunt încă multe situații grele ale căror victime sunt copiii. Copiii pot să se regăsească în starea de a fi fără părinți și atunci când sunt cu părinții în casă, înstrăinați unul de altul, sau când părinții s-au înstrăinat de copii, fie geografic, fie din punct de vedere al legăturii sănătoase. Cred că ar fi foarte important ca soții să înțeleagă cât de ușor se poate ajunge la înstrăinare și cât de mult contează pentru copii modelul pe care ei îl oferă. Copiii care trăiesc drama sau dramele înstrăinării au toate șansele să fie afectați de răni greu de vindecat. Biserica poate să participe

la acest proces de vindecare, dar și vindecarea este un dar dumnezeiesc la care noi cei din biserică ar trebui să ne facem împreună-lucrători.

Enumerați în carte diferite vârste ale familiei. Și că orice vârstă are nevoie de formele ei specifice de terapie. Care este rolul preotului în aceste etape? Cum poate un preot să fie prezent în viața familiilor din parohie, uneori cu prețul sacrificării din timpul pe care-l alocă propriei familii?

Împlinirea omului se realizează în Hristos și în Biserică. Familia este o cale a acestei împliniri. Dacă în fiecare moment al vieții de familie mediul familial ar fi mărturie și sprijin, multe tragedii ar putea fi evitate. În acest context, preotul ar trebui să înțeleagă faptul că el nu poate să le facă pe toate. El este un vector care coagulează energiile folositoare din comunitate și trebuie să pună în lucrare toate darurile comunitare. Eu cred că preotul ar trebui să încurajeze familiile sănătoase să fie mărturisitoare și să participe activ la susținerea familiilor care parcurg diferitele etape și ajung să treacă prin dificultățile specifice. Mesajul de susținere și încurajare pe care o familie îl poate transmite unei alte familii este foarte important. Bineînțeles că familia preotului este cea asupra căreia se îndreaptă toate privirile din comunitate. Preotul trebuie să fie capabil să aducă o mărturie ziditoare de viață familială. El nu se poate îngriji de familiile din parohie sacrificând propria viață de familie. Familia preotului în totalitatea ei aduce multă jertfă, dar preotul nu poate jertfi de unul singur. Ori o face împreună cu întreaga familie, care își asumă cu bucurie jertfelnicia, ori ia decizii unilaterale, și atunci își sacrifică propria familie; și sunt toate șansele să-și fragilizeze căsnicia, apoi să ajungă să fie și el și familia sa factor de fragilizare.

A consemnat pr. Alexandru Ojică

Prin Cruce spre Înviere

Omilie exegetică la Evanghelia Duminicii a treia din Postul Mare

Zis-a Domnul:

„Oricine voiește să vină după Mine, să se lepede de sine, să-și ia crucea și să-Mi urmeze Mie. Căci cine va voi să-și scape viața și-o va pierde, iar cine își va pierde viața sa pentru Mine și pentru Evanghelie, acela și-o va mântui. Căci ce-i folosește omului să câștige lumea întreagă, dacă-și pierde sufletul? Sau ce ar putea să dea omul în schimb pentru sufletul său? Căci de cel ce se va rușina de Mine și de cuvintele Mele în neamul acesta desfrânat și păcătos, și Fiul Omului Se va rușina de el când va veni întru slava Tatălui Său, cu sfinții îngeri.”

Și le zicea lor:

„Adevărat grăiesc vouă că sunt unii din cei ce stau aici care nu vor gusta moartea până ce nu vor vedea Împărăția lui Dumnezeu venind întru putere.”

(Marcu 8, 34-38; 9, 1)

Duminica aceasta, care marchează „înjumătățirea” Postului Mare (fără a socoti Săptămâna Mare), se află la mijlocul călătoriei noastre spirituale către Pătimirile și Învierea Domnului. Și în acest punct central al Postului nu poate sta decât Crucea. Există trei sărbători ale Sfintei Cruci pe parcursul anului bisericesc: Vinerea Mare, Înălțarea Sfintei Cruci (14 septembrie) și duminica a treia din Postul Sfințelor Paști. Prima sărbătoare ne conduce spre Înviere, reprezentând momentul hotărâtor în istoria mântuirii, cea de-a doua este un simbol al biruinței lui Hristos asupra morții (după cum ne reamintește permanent pecetea Sfântului Agneț de pe prescură: IC XC NI KA –

Ἰησοῦς Χριστὸς Νικᾷ – Iisus Hristos Biruiește), iar cea de-a treia aduce în fața unei chemări la apostolat și mântuire.

În pasajul evanghelic de astăzi suntem chemați să reflectăm atât la crucea personală, cât și la Cruce ca simbol al izbânzii, din moment ce prin asumarea ei și prin lepădarea de sine ne întărim credința că vom birui moartea împreună cu Hristos. Crucea, spunem noi, creștinii, este de-viață-purtătoare (ζωήφορος). Un paradox, dacă ne aducem aminte de rolul și de simbolul crucii în percepția socioculturală a lumii antice înainte de jertfa Mântuitorului. Crucea era o forma inimaginabilă de tortură, cea mai gravă pedeapsă, rezervată celor mai odioase crime și, cu certitudine,

il poate urma pe Învățător decât dacă mai întâi s-a lepădat de idolatria propriului egocentrism și s-a angajat pe calea Crucii. Trebuie menționat că orice condamnat își purta crucea până la locul execuției. Mai mult decât atât, Sfântul Marcu încadrează discursurile Mântuitorului despre apostolat (8, 27 - 10, 45) prin două vindecări de orbire (8, 22-26 și 10, 46-52) – cel de-al doilea orb, văzându-L, „urma lui Iisus pe cale” (Marcu 10, 52). Astfel, cuvintele Mântuitorului din pericopa de astăzi ne trimit cu gândul la calea muceniciei și martiriului: a ne „duce crucea” nu presupune doar înțelesul comun al expresiei din zilele noastre – aceea de acceptare a propriei condiții –, ci mai degrabă de a îmbrățișa chemarea sfințeniei prin sacrificarea propriei vieți.

În fond, suntem chemați să ne asemănăm Domnului – al cărui chip îl purtăm din creație (Facere 1, 26) –, Cel ce „S-a deșertat pe Sine, chip de rob luând” (Filipeni 2, 7). Înțelegând astfel, porunca Domnului este continuată printr-o contradicție aparentă: cine nu urmează Viața (Ioan 14, 6) nu are cum să viețuiască, iar cel ce își jertfește propria existență va fi mântuit, adică va primi viața veșnică (ζωή αἰώνιος, Ioan 17, 3), nu în sensul unei vieți interminabile, ci a uneia care transcende moartea.

Sfântul Evanghelist Marcu (dar și ceilalți doi sinoptici, Matei 26, 24-28 și Luca 9, 23-37) adună laolaltă câteva cuvinte ale Mântuitorului referitoare la condiția ucenicului. Acesta sau aceasta nu

reprezenta o condamnare la moarte; crucea era purtătoare de moarte (θανατηφόρος). Însă prin jertfa pe lemn (Fapte 5, 30; 10, 39; 1 Petru 2, 24) a Mântuitorului crucea devine „armă asupra diavolului” (din Slujba Sfântului Maslu) sau „puterea lui Dumnezeu” (1 Corinteni 1, 18).

Termenul folosit în originalul grecesc al textului evanghelic, ψυχή, și care este aici tradus prin „viață”, se referă la această existență fiziologică care nu are valoare veșnică, ci se caracterizează prin poftă și patimi, dorință de posesie și consum pentru un confort spirit.

Într-una dintre cele mai timpurii scrieri creștine, *Martiriul Sfântului Policarp al Smirnei*, autorul povestește practica creștină a pomenirii martirilor: „noi am dobândit mai în urmă osemintele lui, mai cinstite decât pietrele prețioase și mai scumpe decât aurul, și le-am așezat la un loc cuviincios. Dea Domnul să ne adună și noi acolo, după puțină, cu bucurie și veselie ca să sărbătorim ziua martiriului lui ca zi a nașterii, atât pentru amintirea celor ce au săvârșit lupta, cât și pentru deprinderea și pregătirea celor ce vor lupta în urmă.” (cap. 18; traducerea lui I. Rămureanu, în volumul *Actele Martirice*, PSB 11, E.I.B.M.B.O.R., 1982, p. 33). Creștinii încă din cele mai vechi timpuri vedeau în moartea martirică un motiv de sărbătoare, deoarece în momentul sacrificiului pentru Hristos martirul se naștea într-o veșnicie, transcendea moartea fizică și devenea părtaș existenței adevărate. De asemenea, cei care se lepădau de Hristos pentru a nu fi condamnați și persecutați (pentru a nu renunța la statutul și confortul vieții materiale) își pierdeau sufletul, renunțând la viața în Hristos și la condiția de membru al Bisericii primită prin botez.

Mântuitorul continuă prin două întrebări retorice referitoare la valoarea pe care

o pierdem atunci când ne obosim adunând doar cele materiale în detrimentul celor spirituale. De vom câștiga întreaga lume dar sufletul îl vom abandona, nimic din cele adunate nu îl vor putea răscumpăra la judecata cea dreaptă a Creatorului. De multe ori întâlnim situații în care omul modern își dedică întreaga energie acumulării de bunuri și valori materiale: tot mai mulți ne oferim carierei întreaga existență, petrecând fiecare zi din viață muncind pentru a „ajunge ceva în viață”, pentru a ne „împlini” material după ani de lipsuri cauzate ba de comunism, ba de infinita tranziție, însă ratăm împlinirea sufletească absolut necesară existenței umane și ne afundăm în depresie și frici. Frecvent mi se reamintește că „stresul și anxietatea reprezintă suferința secolului” și observ cum lumea consumerismului și a individualismului ne răpește de pe calea mântuirii cu ispite dintre cele mai rafinate: de la vacanțe opulente (uneori chiar la locuri sfinte) postate pe canale de „social media” spre admirația celor care ne urmăresc cu invidie, la practicarea spiritualității moderne, incluzive și panteiste (ba chiar neo-gnostice), deconectate de arhaicele expresii ale credinței creștine în biserică. Întrebarea rămâne, însă: ce am putea da la schimb pentru răscumpărarea existenței noastre veșnice? Nimic din cele lumești, materiale; nimic din ce nu se revarsă din dragostea pentru Dumnezeu și aproapele. Cuvintele psalmistului răsună ca un tunet (multe preluate și prelucrate în slujba înmormântării): „Nimeni însă nu poate

să scape de la moarte, nici să plătească lui Dumnezeu preț de răscumpărare, că răscumpărarea sufletului e prea scumpă și niciodată nu se va putea face.” (Ps 48, 7-8).

Pericopa se încheie cu un avertisment clar: dacă ne vom lepăda de Hristos și de învățătura Sa, nu putem să ne numim creștini și nici nu vom fi mântuiți cu forța. Iar apostolat-filiație fără lepădare de sine și purtarea Crucii nu este posibil. Sfântul Ciprian al Cartaginei, în plină eră a persecuției secolului al treilea, întreba rectoric: „poate cineva să se creadă creștin

dacă îi este rușine sau frică să fie creștin? Cum poate cineva să fie cu Hristos dacă se rușinează sau se teme să fie al lui Hristos?” (*De lapsi/Despre cei căzuți* 28; CSEL III.1, p. 258). Întreaga viață creștină este un drum al Crucii și sacrificiului. Îndemnul paulin plin de actualitate fiind acela de a lepăda „omul cel vechi, care se strică prin poftete amăgitoare” (Efeseni 4, 22) și să umblăm „întru înnoirea vieții” (Romani 6, 4), pe calea Crucii lui Hristos spre veșnicie. Prin aceasta ne arătăm creștini autentici, adică „ai lui Hristos” (Marcu 9, 41, cf. Romani 1, 6; 1 Corinteni 3, 23, ș. a.).

Închei cu o observație înălțătoare și pilduitoare a părintelui Nicolae Steinhardt care spune că „pe Cruce s-au

unit Dumnezeu și omenirea – indisolubil – și s-a pecetluit îndumnezeirea făpturii. Așezând Crucea la loc de cinste în biserică și în casă, purtând-o sub chip de cruciuliță pe trupul sau în veșmintele noastre, ne afirmăm de fapt co-dumnezeirea, aducem prinos de cunoaștere condiției omenești care nu-i decît vrerea de teandrie.” (*Dăruind vei dobândi*, Ed. Ep. Maramureșului și Sătmarului, 1992, p. 207). Prin Cruce spre Înviere!

Pr. Justin A. Mihoc, Durham (UK)

Ce înseamnă „**aliluia**”?

הללויה-יהוה (*halelū-Yāh*) = lăudați-L pe Yah(weh) [pe Dumnezeu]!

➤ este o expresie superlativă de mulțumire, de bucurie și de sobrietate

➤ se regăsește azi atât în cultul Bisericii Ortodoxe, cât și la creștinii apuseni, catolici și protestanți.

Cântarea **Aliluia** este folosită încă din zorii creștinismului în cele două Liturghii de origine apostolică, cea a Sf. Iacob și cea a Sf. Marcu, din care au derivat Liturghiile din zilele noastre.

Extras din Liturghia Sf. Marcu (aparent cea mai veche Liturghie):

„Apoi urmează: *Să luăm aminte, Apostolul și prologul cântării Aliluia.*”

În Liturghia Ortodoxă, cântarea **Aliluia** este legată de Apostol, de Heruvic și de Chinonic.

La Vecernie (slujba de seară) și la Utrenie (cea de dimineață), cântarea **Aliluia** succede de regulă cântările din psalmi; o întâlnim și la slujbele de Botez, Cununie, Înarmorântare, fiind practic prezentă în toate rugăciunile cultice din Biserică.

În timpul Postului Mare, cântarea **Aliluia** are un rol aparte, aducând în sobrietatea perioadei tainica bucurie a prezenței Domnului.

Este folosită la Utrenie (de luni până vineri) în locul cântării „*Dumnezeu este Domnul*”, cu stihuri specifice de plângere. O regăsim apoi, **intonată solemn**, la deschiderea Utreniilor (numite Denii) din Săptămâna Mare dinaintea Învierii Domnului.

Aliluia se regăsește și în cultul catolic și are caracter exclusiv pascal, de bucurie, fiind exclusă din slujbele Postului Mare (și

ALILUIA

din celelalte posturi), precum și din slujbele pentru cei adormiți.

În mediul protestant **Aliluia** are întrebuințări și în afara cântărilor, de exemplu ca răspuns harismatic al credincioșilor la anumite părți din predică

Cântarea **Aliluia** :

- provine din Vechiul Testament și din cultul la Templul iudaic, cu înțeles de bucurie, mulțumire și solemnitate

- are o îndelungată istorie în cultul creștin bisericesc, fiind folosită în cele mai vechi forme ale Liturghiei

- se intonează în aproape toate slujbele ortodoxe, precedată de obicei de versete alese din Psalmi, având un caracter aparte în Postul Mare

- se regăsește atât la catolici, cât și la protestanți, ca formă exclusivă de bucurie pascală.

DISCERNĂMÂNTUL ESTE O LAMPĂ ÎN ÎNTUNERIC

(SF. IOAN SCĂRARUL – *Scara sfântă*)

“

Toate gândurile au trei stări: omenească, diavolească sau îngerească. Starea este omenească atunci când urcă în inimă simplul gând al creaturilor. Ne gândim la un om, la aur sau la altă creatură vizibilă. Starea diavolească este un amestec de gândire și patimă. Ne gândim la un om, dar acest gând se amestecă cu o dragoste nesăbuită. (...) Sau dimpotrivă, gândul este amestecat cu o ură mocnită, cu ranchiună sau cu reproșuri. (...) Starea îngerească este contemplarea impasibilă a lucrurilor. Ea este adevărata cunoaștere, (...) care păzește inteligența și ne permite să deosebim scopul cel bun de capcanele diavolului.

SF. PETRU DAMASCHIN

Filocalia

”

Gândurile sunt proiecția sufletului nostru pe ecranul conștiinței noastre. Un număr incalculabil de gânduri ne trec prin minte fără încetare de dimineață până seara, și chiar în somn, sub formă de vise. Trebuie să învățăm să facem diferența între gândurile bune și folositoare și cele rele și dăunătoare sufletelor noastre și relațiilor cu semenii noștri. Este important să facem această selecție cu vigilență și precizie, dat fiind că gândurile noastre determină hotărârile, opțiunile, actele noastre și toate aspectele vieții noastre: „*Totul decurge din gânduri, cele bune ca și cele rele. Gândurile noastre se materializează. (...) Viața noastră este aidoma gândurilor noastre. (...) Duhul se manifestă prin trupuri, trupuri înzestrate cu gândire. Puterea gândirii produce mișcarea materiei. Trupul în el însuși este inactiv, lipsit de duh.*” (Starețul Tadei, *Pace și bucurie întru Sfântul Duh*).

Gândurile noastre predominante oglindesc starea sufletului nostru și tăria sau slăbiciunea credinței noastre. Gândul principal al unui creștin, în jurul căruia gravitează toate celelalte, trebuie să fie următorul: „*Tot ceea ce se întâmplă se produce după voia mântuitoare a lui Dumnezeu. Nici pe pământ, nici în cer, nimic nu se produce în afara Proniei și fără îngăduirea divină. Tot ce este înalt și sublim se datorează Proniei dumnezeiești. Dar și tot ce este haotic este îngăduit de Domnul. El știe pentru ce această îngăduire a fost dată și pentru cât timp.*” (Starețul Tadei, *op. cit.*).

Oricare ar fi necazurile și încercările pe care le întâlnim în viață, trebuie să respingem din toate puterile gândurile care ne aduc descurajare, amărăciune, înfricoșare și deznădejde, căci aceste gânduri dăunătoare, care ne otrăvesc sufletul și ne slăbesc credința, vin de la vrăjmașul lui Dumnezeu și al omului. „*Sfinții Părinți au scris despre gânduri: «Orice gând în stare să distrugă pacea este de natură diavolească, el nu trebuie acceptat, el trebuie respins.»*” (Starețul Tadei, *op. cit.*).

Dar gândurile rele nu apar întodeauna așa cum sunt, ci pot lua înfățișarea unei intenții bune sau a unei acțiuni binefăcătoare, „*căci chiar Satana se preface într-un înger de lumină*” (2 Cor. 11, 14). Gândurile noastre bune și rele se amestecă deseori unele cu altele în mintea noastră, iar virtuțile noastre pot fi înșelătoare, „*căci noi căutăm de multe ori să satisfacem vicii întreșesute cu ele în mod imperceptibil. De exemplu, lăcomia se amestecă cu ospetia, desfrâul cu dragostea, viclenia cu judecata dreaptă, reaua voință cu prudența, duplicitatea, incetineala, lenea (...) cu blândețea (...), mândria cu bucuria, indolența cu nădejdea.*” (Sf. Ioan Scărarul, *op. cit.*).

O stare bună și aparentă a sufletului nostru poate ascunde un rău cu atât mai grav cu cât ne este necunoscut și poate chiar lua înfățișarea binelui, mai ales în epoca actuală de confuzie și inversare a valorilor, când oamenii fără Dumnezeu „*păcatul l-au făcut modă*” (Paisie Aghioritul – Cuvinte). Lumea de astăzi a luat o cale opusă celei a lui Hristos, acordând o importanță

nemăsurată bunurilor materiale, în detrimentul valorilor spirituale, deseori disprețuite și defăimate. Această inversare a valorilor, care atribuie o poziție dominantă omului de carne și nu se îngrijește de mântuirea sufletelor noastre, se află la rădăcina tuturor tulburărilor și rătăcirilor lumii contemporane, așa cum a prevestit proorocul Isaia (5, 20): „*vai de cei ce numesc răul bine și binele rău, care spun că întunericul este lumină și lumina întuneric.*”

Gânditorii care au determinat ideile predominante ale lumii moderne – Nietzs-

che, Marx, Freud și discipolii lor –, care ne învață că Dumnezeu nu există și că singura viață reală este existența noastră pământească, sunt vrăjmașii sufletelor noastre, asemănători cu cărturarii și fariseii, cărora Hristos le adresează aceste cuvinte: „*Vai de voi, cărturari și Farisei fățarnici! Pentru că voi închideți oamenilor împărăția cerurilor: nici voi nu intrați în ea, și nici pe cei ce vor să intre, nu-i lăsați să intre.*” (Matei 23, 13).

Să nu ne lăsăm amăgiți nicidecum de argumentele așazis științifice ale adversarilor lui Dumnezeu, căci știința omului este tot atât de limitată ca inteligența lui și nu poate cunoaște decât lucrurile pieritoare ale acestei lumi. Trebuie să știm să facem diferența între adevărata știință, care-și

cunoaște limitele, și falsa știință materialistă, care est o armă ideologică în slujba dușmanilor lui Dumnezeu. Să ne amintim în această privință avertismentul lui Hristos: „*Păziți-vă de proorcii mincinoși. Ei vin la voi îmbrăcați în haine de oi, dar pe dinlăuntru sunt lupi răpitori. Îi veți cunoaște după roadele lor.*” (Matei 7, 15-16).

Într-adevăr, ateismului nu poate produce decât roade rele: vrajba și ura între oameni și între popoare, o viață lipsită de sens și o moarte fără speranță, care dau naștere spaimei, mâhnirii și deznădejei.

Căci „cei ce sunt nepăsători pentru mântuirea sufletelor lor și încearcă să aibă bucurie și odihnă în această viață deșartă se chinuiesc mereu și se incurcă în angrenajele lumești cele nesfârșite, trăind încă de aici în iad” (Paisie Aghioritul, *Epistole*).

Dar dacă credem că tot ce se întâmplă pe pământ și în cer „se produce după voia mântuitoare a lui Dumnezeu” (Starețul Tadei, *op. cit.*), nimic din cele ce ni se ivesc în cale nu este un lucru rău, căci de la Dumnezeu nu poate veni niciun rău, chiar dacă în ochii noștri omenеști acel lucru apare ca fiind nefast sau tragic. Căci „în Dumnezeu nu există nicio tragedie. Tragedia se află în soarta omului, a cărui privire nu depășește limitele acestui pământ.” (Sf. Sofronie, *Viața Lui este a mea*).

Nu putem schimba evenimentele nefaste care se produc în lume sau în viața noastră personală, dar „trebuie să ne transformăm prin gândire”, spune Starețul Tadei, adoptând o atitudine bună față de necazurile și încercările pe care le întâlnim în viață: „Putem primi tot ce ni se întâmplă cu o stare lăuntrică bună, rea sau mijlocie. Am cunoscut trei frați care au suferit o pagubă: unul s-a mâniat, al doilea și-a stăpânit mâhnirea, iar al treilea a simțit o mare bucurie.” (Sf. Ioan Scărarul). Trebuie să

luptăm fără încetare împotriva gândurilor rele, care ne aduc amărăciune, durere, spaimă, deznădejde, dușmănie și ne aruncă încă de pe acum „în cuptorul aprins, unde va fi plânsul și scârșnirea dinților” (Matei 13, 50). Dacă credința noastră este puternică și neclintită vom putea, cu ajutorul lui Dumnezeu, să urmăm în orice împrejurare îndemnul sfântului apostol Pavel: „Bucurați-vă întotdeauna!” (1 Tesaloniceni 5, 16).

Viorel Ștefăneanu, Paris

SFÂNTUL GHEORGHE, PURTĂTORUL DE BIRUINȚĂ

În cadrul Bisericii Ortodoxe păstrăm cu iubire și respect viețile sfinților, din care învățăm cum să-l urmăm în faptă pe Mântuitorul Iisus Hristos, din care luăm putere și ajutor în momentele grele ale vieții noastre. O astfel de viață este cea a Sfântului Mare Mucenic Gheorghe, cel care întruchipează vitejia fără pereche și credința în Dumnezeu. Acest „soare al mucenicilor” a răsărit în secolul IV, în Capadocia (Turcia), într-o familie creștină de neam bun, deprinzând din copilărie învățătura iubirii lui Hristos. După moartea timpurie a tatălui său, Gheorghe s-a mutat împreună cu mama sa în părțile Palestinei (Israel).

Aici, după cum citim în acatistul său, tânărul Gheorghe s-a arătat „plugar al cinstirii de Dumnezeu”, dând un înțeles nou, minunat, numelui său, care, în limba greacă înseamnă „lucrător al pământului, plugar”. A îmbrățișat cariera militară și fiind împodobit cu multe virtuți precum seriozitatea, bună cuviință, dar mai ales curajul neînfricat în luptă, a urcat din treaptă în treaptă până la rangul de general, ajungând rapid în garda împăratului Dioclețian.

Acest crud împărat a rămas în istorie ca unul din cei mai înverșunați prigonitori

ai creștinilor. Decretul lui de condamnare a creștinismului, din anul 303, a trimis la ceruri mii de creștini vinovați, care au primit astfel cununa de mucenici ai lui Hristos. Credință neclintită, nădejdea vieții veșnice, dragostea nemărginită față de mântuitorul Hristos l-au însuflețit pe Sfântul Gheorghe să iasă în fața împăratului Dioclețian și să mărturisească deschis: sunt creștin. Umilit și curios în același timp, împăratul a hotărât supunerea generalului Gheorghe la cele mai groaznice chinuri, pentru a-l determina să renunțe public la credința sa și să se închine zeilor.

Spre mirarea tuturor, în chip miraculos evlaviosul Gheorghe a trecut nevătămat prin toate aceste chinuri. Mulți din cei care au văzut răbdarea mucenicului au devenit creștini. Chiar împărăteasa Alexandra și-a mărturisit credința în Hristos, încurajată de exemplul generalului Gheorghe. Împăratul a încercat să-l înduplece pe Gheorghe să-și lepede credința, cu promisiunea unor mari onoruri și bogății, dar totul a fost în zadar. Biruit și împietrit în răutate până la capăt, Dioclețian a poruncit să li se taie capetele împărătesei Alexandra și Sfântului Gheorghe.

Astfel rugându-se cu bucurie, și-a plecat capul sub sabie, în ziua de 23 aprilie, când Sfântul Gheorghe și-a încredințat sufletul în mâinile lui Dumnezeu, pe care L-a iubit mai presus de orice și pentru care a ales să-și dea viața. Trupul Sfântului a fost așezat într-o biserică din orașul Lida, care a devenit imediat loc de pelerinaj, căci sfântul revărsa tuturor ajutor. După o vreme, sfintele sale moaște au fost împărțite în lumea întreagă, la multe biserici și mănăstiri, la biserica din Lidia păstrând-se până azi mormântul sfântului, candela plină de ulei

din care creștinii și pelerinii se miruiesc, dar și lanțurile de fier cu care sfântul a fost legat în închisoare.

La noi în țară și nu numai, Sfântul Gheorghe Purtătorul de biruință este unul dintre cei mai cinstiți și iubiți sfinți. Sfântul Gheorghe apare în iconografie călare pe un cal și străpungând cu sulița un balaur. Este vorba despre o legendă în care Sfântul Gheorghe salvează cetatea Silena din provincia Libiei, terorizată de un balaur. De aceea Sfântul Gheorghe a rămas în amintirea creștinilor drept model de curaj în lupta cu diavolul și cu cele rele.

ȘTIAȚI CĂ Sfântul Gheorghe?...

...se numește și al treilea braț al Dunării? Se știe, apoi, că multă vreme ocrotitorul oștirii române a fost Sfântul Gheorghe. De asemenea, steagul Moldovei, trimis de Ștefan cel Mare la Mănăstirea Zografu, din Muntele Athos, are chipul Sfântului Gheorghe doborând balaurul. În prezent Sfântul Gheorghe este considerat ca fiind ocrotitorul („patronul”) Forțelor Terestre Române și îl găsim și pe emblema orașului Suceava.

ȘTIȚI care țară poartă numele lui? Georgia.

În plus, Sfântul Gheorghe este sfântul patron al mai multor țări, între care Anglia, Armenia, Malta, Lituania și al multor orașe, cum ar fi Genova.

Luiza Moșteanu

Tema: ADAM ȘI EVA

Completați spațiile libere cu termenii corespunzători:

Și a zis Dumnezeu: „Să facem om după și după asemănarea Noastră, ca să peștii mării, păsările cerului, animalele domestice, toate vietățile ce se răsc pe pământ și tot!” Și a luat Domnul Dumnezeu pe omul pe care-l făcuse și l-a pus în grădina cea din, ca s-o și s-o păzească. A dat apoi Domnul Dumnezeu lui Adam poruncă și a zis: „Din toți pomii din rai poți să mănânci, iar din pomul binelui și răului să nu mănânci, căci, în ziua în care vei mânca din el, vei negreșit!

Și a zis Domnul Dumnezeu: „Nu este bine să fie omul singur; să-i facem ajutor pentru el”. Atunci a adus Domnul Dumnezeu asupra lui Adam greu; și, dacă a adormit, a luat una din lui și a plinit locul ei cu carne. Iar coasta luată din Adam a făcut-o Domnul Dumnezeu și a adus-o la Adam. Și a zis Adam: „Iată aceasta-i os din mele și carne din carnea mea; ea se va numi femeie, pentru că este luată din său.” Și a pus Adam femeii sale numele Eva, adică, pentru că ea era să fie mama tuturor celor vii.

..... însă era cel mai șiret dintre toate fiarele de pe pământ, pe care le făcuse Domnul Dumnezeu. Și a zis șarpele către femeie: «Dumnezeu a zis El, oare, să nu mâncați roade din orice pom din rai?» Iar femeia a zis către șarpe: „Roade din pomii putem să mâncăm; numai din rodul celui din raiului ne-a zis Dumnezeu: „Să nu din el, nici să vă atingeți de el, ca să nu muriți!” Atunci șarpele a zis către femeie: „Nu, nu veți muri!” Dar Dumnezeu știe că în ziua în care veți mânca din el vi se vor ochii și veți fi ca cunoscând binele și răul». De aceea femeia, socotind că rodul pomului este bun de și plăcut ochilor la vedere și vrednic de dorit, pentru că dă, a luat din el și a mâncat și a dat bărbatului său și a mâncat și el.

[Fragmente din Capitolele 1, 2 și 3 de la Facere (Geneza)]

[stăpânească, chipul, raiului, pământul, mâncat, lucreze, muri, coastele, bărbatul, mijlocul, Dumnezeu, viață, potrivit, Eden, somn, femeie, oasele, Șarpele, pomului, mâncați, deschide, știință, cunoștinței]

STABILIȚI CORESPONDENȚA

dintre cele două coloane:

1. Eva	a. Grădina Edenului
2. Rai	b. șarpele
3. porunca postului	c. pământ, cel făcut din țărână
4. ispita	d. izgonirea din Rai
5. Adam	e. să nu mănânce din pomul cunoștinței binelui și a răului
6. „rodul” neascultării	f. viață

ÎNTREBĂRI BUCLUCAȘE

- I. Cine nu s-a născut dar a murit?
- II. Cine s-a născut și a murit de două ori?
- III. Cine s-a născut de două ori?
- IV. Cine s-a născut și nu a murit?
- V. Ce au toți oamenii pe corp, dar Adam și Eva nu au?

RĂSPUNSURI

- I. Adam și Eva au fost făcuți de Dumnezeu, nu s-au născut dar au murit.
- II. Cei care au fost înviați: fiul văduvei din Nain, fiica lui Iair, Lazăr fratele Mariei și al Martei, etc.
- III. Toți ne naștem din pântecul mamei, dar cine se naște din Apă și din Duh, acela se naște a doua oară pentru Împărăția lui Dumnezeu.
- IV. Noi toți cei ce trăim pe pământ.
- V. Buric.

SEMNUL SFINTEI CRUCI

Gestul fundamental al rugăciunii creștine este și rămâne semnul Sfintei Cruci. Nu este un gest banal, formal sau făcut în grabă, ci o adevărată mărturisire de credință exprimată prin trup. Prin semnul Crucii noi mărturisim credința în Hristos cel răstignit, așa cum reiese din cuvintele Apostolului Pavel: „Noi propovăduim pe Hristos cel răstignit: pentru iudei, smin-teală; pentru neamuri, nebunie. Dar pentru cei chemați, și iudei și elini: pe Hristos, puterea lui Dumnezeu și înțelepciunea lui Dumnezeu.” (1 Corinteni 1, 23-24). Iar apoi el adaugă: „Căci am decis să nu știu între voi altceva, decât pe Iisus Hristos, și pe Acesta răstignit.” (1 Corinteni 2, 2).

A ne însemna trupul cu semnul Sfintei Cruci este un act vizibil și public prin care ne exprimăm apartenența la Cel care a suferit pentru noi. Crucea este semnul pătimirii, dar în același timp este și semnul Învierii lui Hristos; este, ca să spunem așa, podul pe care trecem abisul morții și toate amenințările răului. În momentul în care ne facem semnul Crucii ne punem sub protecția ei, o ținem ca pe un scut care ne protejează în necazurile zilnice și ne dă curajul să mergem înainte. O luăm ca pe un semn care ne arată calea de urmat, după cum însuși Mântuitorul ne învață: „Dacă voințe cineva să vină după Mine, să se lepede de sine, să-și ia crucea și să-Mi urmeze Mie.” (Marcu 8,34).

Totodată, prin semnul Sfintei Cruci noi mărturisim credința în Sfânta Treime – Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt –, Crucea devenind astfel o amintire a botezului, prin care am devenim contemporani ai morții și învierii lui Hristos, așa cum citim în Apostolul de botez: „Au nu știți că toți câți în Hristos Iisus ne-am botezat, întru moartea Lui ne-am botezat? Deci ne-am îngropat cu El, în moarte, prin botez, pentru ca, precum Hristos a înviat din morți, prin slava Tatălui, așa să umblăm și noi întru înnoirea vieții.” (Romani 6, 3-4).

Așadar prin semnul Sfintei Cruci, făcut în numele Sfintei Treimi, se exprimă adevărul fundamental, propriu, distinct și distinctiv al credinței ortodoxe. Drept urmare, în această a 3-a duminică din Postul Mare, duminică închinată Sfintei Cruci, vă invit să cunoaștem mai multe detalii despre acest semn atât de important.

În anul 1873, un celebru cercetător francez, Charles Simon Clermont-Ganneau (1846 – 1923), a raportat descoperirea unei camere funerare sau a unei peșteri pe Muntele Măslinilor. Înăuntru se aflau aproximativ 30 de osuare (cufere dreptunghiulare sculptate în piatră) în care se păstrau rămășițe scheletice ale persoanelor decedate. Pe unul din osuare era înscris numele „Iuda”, asociat cu o cruce cu brațe de aceeași lungime. Mai mult, numele „Iisus” a apărut

de trei ori, de două ori în asociere cu o cruce. Charles Simon a dedus că avem de a face cu inscripții funerare creștine de origini foarte timpurii.

În jurul anului 1945, arheologul israelian Eleazar Sukenik (1889-1953), de la Muzeul de Antichități Evreiești al Universității Ebraice, a descoperit la Ierusalim un mormânt familial. Pe două dintre osuare din interiorul mormântului este înscris numele „Iisus” în greacă. Pe al doilea, de asemenea, se găsesc patru cruce mari desenate. Eleazar Sukenik a concluzionat într-un prim moment că inscripțiile și crucile trebuie puse în relație cu răstignirea lui Iisus, fiind scrise cam în aceeași perioadă. Metoda de datare bazată pe analiza obiectelor din ceramică, în cazul de față a opaițelor, și caracterul literelor folosite în inscripții au permis în cele din urmă o datarea a mormântului între secolul I î.Hr. și cel mai târziu până la mijlocul secolului I d.Hr. Aceasta înseamnă că inscripțiile se încadrau în cel mult două decenii de la Răstignire Mântuitorului. Pentru arheologi era evident că descoperirile din 1873 și 1945 nu mai puteau fi atribuite cu ușurință creștinilor din prima generație, ci mai degrabă trebuia recunoscut faptul că semnul Crucii era prezent și în tradiția ebraică.

Cum putem deci explica aceste descoperiri? Cheia interpretativă se găsește în cartea profetului Iezechiel 9, 4-6. În viziunea pe care o descrie profetul, Dumnezeu spune unui trimis al Său îmbrăcat în haină de in și care avea la brâu unelte de scris: „«Treci prin mijlocul cetății, prin Ierusa-

lim, și însemnează cu *tav* pe frunte, pe oamenii care gem și care plâng din cauza mulțor ticăloșii care se săvârșesc în mijlocul lui.»». Iar celorlalți le-a zis în auzul meu: «Mergeți după el prin cetate și loviți! Să nu aveți nici o milă și ochiul vostru să fie necruțător! Ucideți și nimiciți pe bătrâni, tineri, fecioare, copii, femei, dar să nu vă atingeți de nici un om, care are pe frunte *tav*! Și să începeți cu locul Meu cel sfânt!» Și au început ei cu bătrânii, care erau înaintea templului.”

În catastrofa înspăimântătoare ce se pregătește Ierusalimului, toți dreptii care nu se recunoșteau în păcatul contemporanilor lor trebuiau să fie marcați cu ultima literă a alfabetului ebraic, *tav*, scrisă la acea vreme sub formă de + sau X. Amintirea acestui text era vie în mediul evreiesc din vremea Mântuitorului și îl regăsim în osuarele palestinene. Acest semn, scris sub forma unei cruci, reprezenta semnul proprietății lui Dumnezeu, el răspundea credinței celui decedat în Dumnezeu și îl puneastfel sub protecția sa specială în ziua judecării.

Relația între semnul Crucii și litera *tav* nu era însă valabilă în limba greacă. Litera *taf* din alfabetul grecesc are forma T și prin urmare nu corespunde semnului cruciform. De aceea în textul Apocalipsei se reia ideea fundamentală a viziunii lui Iezechiel, dar adaptată la noul context elin. Textul din Apocalipsă declară că aleșii vor fi însemnați pe frunte: „Și am văzut un alt înger care se ridica de la Răsăritul Soarelui și avea pecetea (σφραγίς) Viului Dumnezeu. Îngerul a strigat cu glas puternic către cei patru îngeri, cărora li s-a dat să vatăme pământul și marea zicând: «Nu vătămați pământul, nici marea, nici copacii, până ce nu vom pecetlui, pe frunțile lor, pe robii Dumnezeului nostru». Și am auzit numărul celor pecetluiți: o sută patruzeci și patru de mii de pecetluiți, din toate semințiile fiilor lui Israel.” (Apocalipsa 7, 3-5). Iar mai departe citim că erau o sută patruzeci și patru de mii de oameni „care aveau numele Mielului (adică a lui Hristos) și numele Tatălui Lui, scris pe frunțile lor” (Apocalipsa 14, 1). Această pecete (σφραγίς), care este Numele Mielului și al Tatălui Său, este semnul din cartea profetului Iezechiel.

Descoperirile de pe inscripțiile funerare ebraice și textul Apocalipsei atestă că în

anumite cercuri ale iudaismului și ale creștinismului timpuriu *tav* a fost răspândit ca semn sfânt, ca semn al mărturisirii de credință în Dumnezeu și, în același timp, ca semn al speranței în ocrotirea Lui. Prin urmare primii creștini au fost marcați pe frunte cu un *tav*, adică cu o cruce, care desemna Numele lui Dumnezeu. Un semn care cu siguranță exprimă o forță capabilă de mântuire.

Această afirmație ne obligă desigur să ne întrebăm de ce primii creștinii continuau să fie pecetluiți cu un semn ce desemna Numele lui Dumnezeu? În *Păstorul lui Herma*, un text creștin antic marcat de influența evreiască, găsim frecvent expresia „a purta Numele (Domnului)” pentru a desemna botezul: „Dacă porți numele, dar nu porți puterea Lui, în zadar vei purta numele Lui. Pietrele, pe care le-ai văzut aruncate din zidărie, înfățișează pe cei care au purtat numele, dar n-au îmbrăcat haina fecioarelor.” (*Herma* 9, 13, 2.). Înțelesul este următorul: cine se botează (poartă numele), dar nu se sfințește (nu poartă puterea), nu poate fi mântuit (nu a îmbrăcat haina fecioarelor). Însemnarea cu semnul Sfintei Cruci pe frunte este așadar asociată aici cu botezul însuși. Aceasta este utilizarea sa cea mai veche.

Iar în sprijinul acestei afirmații avem o inscripție atribuită Sfântului Abercius (cca 167), episcop de Ierapolis, cinstit de Biserică drept egal al Apostolilor. Inscripția de pe piatra funerară a episcopului reproduce un text scris chiar de sfânt, care la sfârșitul secolului al II-lea vorbește despre oamenii „care poartă pecetea splendidă”. Cuvântul

pecete, în greacă σφραγίς, desemnează semnul crucii înscris pe frunte. Mai târziu, când s-a dezvoltat ritualul botezului, σφραγίς devine primul act liturgic impus catehumenilor și exprima apartenența lor la Hristos. „Pecetea” sau σφραγίς reprezintă ceea ce numim astăzi taina mirungerii, adică taina prin care se dau celui nou botezat, prin ungerea cu Sfântul și Marele Mir în semnul Crucii, darurile Duhului Sfânt. Dar folosirea semnelui crucii nu era rezervată doar botezului. A jucat un rol și în alte taine, precum taina maslului și cea a euharistiei.

Foarte de timpuriu acest gest liturgic al semnelui crucii îl regăsim ca simbol pe monumente, fresce, basoreliefuri, mozaicuri, obiecte de tot felul. Apare din secolele al II-lea și al III-lea în catacombe. Mai mult, creștinii încep să se însemneze cu semnul crucii înaintea principalelor ocupații cotidiene. Crucea capătă astfel valoarea unui exorcism. Însemnată pe fruntea catehumenului la botez, ea alungă de la el demonul sub puterea căruia era ținut. La fel și după moarte, când sufletul părăsește trupul și traversează vămile văzduhului, socotite a fi sălașul demonilor, „sfraghisele” marcate pe frunte îi alungă, în timp ce sufletul nemarcă cu pecetea devine pradă lor.

Putem considera așadar că semnul Sfintei Cruci cu care se însemnau primii creștini desemna pentru ei Numele Domnului, adică Cuvântul lui Dumnezeu, Fiul Tatălui, și era semnul vizibil al apartenenței la Hristos. Mai târziu, însă, viziunea lui Iezechiel despre *tav* și toată tradiția bazată pe el este interpretată în lumina patimilor Mântuitorului.

Semnul ebraic misterios devine o prefigurare a crucii lui Hristos, ceea ce conferă într-adevăr lui *tav* puterea de a salva. Trebuie să vă mărturisesc că această reutilizare creștină a literei *tav* din cartea profetului Iezechiel și care desemnează Numele lui Dumnezeu nu a fost unanim acceptată de tradiția Bisericii. În contextul cultural grec, acolo unde au predicat și scris mare parte din Părinții Bisericii, acest simbolism era de neînțeles. Acesta este motivul pentru care semnul Sfintei Cruci a fost interpretat diferit de unii Părinți ai Bisericii.

Ei au găsit la Platon o imagine ciudată a crucii trasată în cosmos (cf. *Timeo* 34 A/B și 36 B/C). Platon o preluase din tradiții de proveniență pitagoreică sau atribuite lui Pitagora, care, la rândul lor, erau legate de tradițiile Orientului antic. Este în primul rând o afirmație astronomică: cele două mari mișcări stelare cunoscute de astronomia antică, ecliptica (adică cercul cel mare în jurul sferei terestre, pe care se desfășoară mișcarea aparentă a soarelui) și orbita terestră se întâlnesc și formează împreună litera grecească *hi*, care, la rândul ei, este reprezentată sub formă de cruce (ca un X). Semnul Sfintei Cruci este deci înscris în cosmos în totalitatea lui. În plus, Platon – reluând alte tradiții, mai străvechi – vede în acest ciclu astronomic o reflecție a originii universului, a naturii lumii fizice și a formării „sufletului lumii”, pe care le considera a fi lucrările unui demiurg (adică ale creatorului cosmosului).

Sfântul Iustin Martirul, primul filozof dintre Părinții Bisericii, originar din Pales-

tina și care a murit în jurul anului 165, a descoperit acest text al lui Platon și nu a ezitat să-l raporteze la învățătura despre Sfânta Treime și la opera sa mântuitoare în persoana lui Iisus Hristos. În imaginea demiurgului și a sufletului lumii el vede prevestiri ale misterului Tatălui și Fiului. Ceea ce spune Platon despre sufletul lumii i se pare o referire la venirea Logosului, a Fiului lui Dumnezeu. Și astfel el ajunge să se întrebe: „gândiți-vă dacă toate lucrurile din lumea aceasta ar putea fi conduse sau ar putea avea vreo legătură între ele fără forma aceasta”, adică fără Sfânta Cruce, cel mai mare simbol al domniei Logosului (*Prima Apologie*, 55).

Crucea Golgoței este pentru Sfântul Iustin cea care ține cosmosul; instrumentul torturii, pe care Mântuitorul a murit, este înscris în structura universului. Cosmosul ne vorbește despre Cruce, iar Crucea ne dezvăluie misterul cosmosului. Ea este adevărata cheie interpretativă a întregii creații. Istoria și cosmosul fac parte unul din celălalt. Începând cu Sfântul Iustin, această „profeție a crucii” și legătura ce rezultă între cosmos și istorie au devenit una dintre ideile fundamentale ale teologiei patristice.

A fost surprinzător pentru Părinți să descopere că filozoful Platon, care a rezumat și interpretat cele mai vechi tradiții, a vorbit despre Sfânta Cruce ca pecete a universului. Sfântul Irineu de Lyon (mort în jurul anului 200), în scrierea sa apologetică intitulată *Demonstrația propovăduirii apostolice* afirmă: Crucea „este ea însăși Cuvântul Dumnezeului atotputernic care pătrunde prin prezența sa invizibilă în universul nostru. Și

din acest motiv îmbrățișează întreaga lume, lărgimea și lungimea ei, înălțimea și adâncimea ei; căci prin Cuvântul lui Dumnezeu toate lucrurile au fost puse în ordine. Și Fiul lui Dumnezeu este răstignit în ele, fiind El întipărit în toate lucrurile în chip de cruce.” (*Demonstrația propovăduirii apostolice* 1, 3).

Acest text al Sfântului Irineu reia o parte a unui text biblic din Epistola către Efeseni, unde suntem îndemnați să fim înrădăcinați în iubire și să ne întemeiem pe ea, pentru a deveni capabili „să înțelegem împreună cu toți sfinții care este lărgimea și lungimea și înălțimea și adâncimea și să cunoaștem iubirea lui Hristos, cea mai presus de cunoștință” (Efeseni 3, 18-19). Pentru Sfântul Irineu nu există nicio îndoială că Apostolul Pavel se referă deja aici la crucea cosmică, încorporând astfel tradiții religioase care vorbesc despre arborele cosmic în formă de cruce ce susține universul.

Iar cartea Faptele Sfântului Apostol Andrei, o scriere apocrifă foarte cunoscută în secolele al III-lea și al IV-lea, culminează în „Cuvântarea sau Discursul la Cruce”, un pasaj de deosebită profunzime teologică rostit de Apostolul Andrei înainte de răstignirea sa pe crucea în forma de X. Autorul acestei scrieri preia o expresie a Sfântului Ignatie al Antiohiei (care a murit în jurul anului 110), ce definise Crucea ca fiind „scriptetele” lui Hristos pentru urcarea noastră la ceruri, în timp ce Duhul cel Sfânt este funia (Efeseni 9, 1). Iată ce spun Faptele Sfântului Apostol Andrei: „O, Cruce, îți cunosc taina și știu de ce ai fost ridicată. Ai fost înfiptă în lume pentru a fixa ceea ce era nestatornic. Tu depășești

cerurile pentru a vesti Logosul care vine de sus. Te întinzi dintr-o parte în alta a pământului alungând puterea vrășmașului și adunând lumea într-un singur întreg. Ești ferm înrădăcinată în adâncurile pământului pentru a uni cu cerul ceea ce este pe pământ și sub pământ. O Cruce, scripete a mântuitorului Celui Preaînalt! O Cruce, semn al biruinței lui Hristos asupra vrăjmașilor săi! O Cruce, plantată pe pământ și rodnică în ceruri! O, nume al Crucii, ce cuprinzi în tine universul! Bucură-te, Cruce, care ții cosmosul împreună în limitele sale!” (*Martyrium Andrae*, 19).

În discursul său escatologic, Mântuitorul spune că la sfârșitul timpurilor „se va arăta în cer semnul Fiului Omului” (Matei 24, 30). Iar acest semn al Fiului Omului în lumina celor prezentate mai sus nu poate fi decât Sfânta Cruce, deoarece este înscrisă în cosmos de la începutul creației.

„Te voi binecuvânta, voi mări numele tău și vei fi izvor de binecuvântare”, îi spusese Dumnezeu lui Avraam la începutul istoriei mântuirii (Facere 12, 2). Iată că în Hristos, fiul lui Avraam, acest cuvânt este pe deplin împlinit. El este o binecuvântare și în același timp binecuvântare pentru întreaga creație și pentru toți oamenii. Iar Sfânta Cruce, care este semnul Lui în cer și pe pământ, avea să devină așadar adevăratul gest de binecuvântare pentru creștini. Ne facem semnul Sfintei Cruci și astfel intrăm în puterea binecuvântătoare a lui Iisus Hristos; facem semnul Sfintei Cruci asupra oamenilor cărora le dorim binecuvântare; facem semnul Sfintei Cruci peste obiectele și

lucrurile care ne însoțesc în viață, facem semnul Sfintei Cruci peste darurile primite de la Dumnezeu și pe care dorim să le primim în continuare. Prin Cruce putem deveni unii pe alții binecuvântați.

Din toate aceste informații referitoare la semnificația semnelui Sfintei Cruci reiese o concluzie. Semnul Sfintei Crucii a apărut inițial nu ca o aluzie la Patimile lui Hristos, ci ca o desemnare a Slavei sale dumnezeiești. Chiar și atunci când se face referire la Crucea pe care a murit Mântuitorul, aceasta va fi considerată de Părinții Bisericii drept expresia puterii dumnezeiești care se manifestă prin această moarte; iar cele patru brațe ale crucii vor apărea ca simbol al caracterului cosmic al acestei acțiuni mântuitoare.

Tocmai pentru ca noi să înțelegem, cât de strâns legate una de alta sunt Crucea și Puterea lui Dumnezeu, termin cu cuvintele Apostolului Pavel: „Căci cuvântul Crucii, pentru cei ce pier, este nebunie; iar pentru noi, cei ce ne mântuim, este puterea lui Dumnezeu.” (1 Corinteni 1, 18).

Ștefan Munteanu

H R I S T O S

ARHIEREUL ȘI JERTFA

Reflecții din Epistola către Evrei pentru perioada Postului Mare

Periода Postului Mare ne cheamă la o călătorie profundă nu numai de introspecție, pocăință și pregătire pentru marea sărbătoare a Învierii Domnului, ci și la o aprofundare a adevărilor teologice descoperite în Sfânta Scriptură. Primele trei duminici ale lunii aprilie din acest an coincid cu duminicile a treia, a patra și a cincea ale Postului Mare. În aceste duminici se citesc la Apostolul de la Sfânta Liturghie pericope din capitolele 4, 5, 6 și 9 ale Epistolei către Evrei.¹ Acestea servesc drept călăuzitoare pentru înțelegerea rolului Domnului Hristos ca Arhiereu, precum și a caracterului jertfei Sale, ambele având o importanță deosebită pentru această perioadă liturgică.

Apostolul duminicii a treia din post.

Evrei 4:¹⁴ „Drept aceea, având Arhiereu mare, Care a străbătut cerurile, pe Iisus, Fiul lui Dumnezeu, să ținem cu tărie mărturisirea.”¹⁵ Că nu avem Arhiereu care să nu

poată suferi cu noi în slăbiciunile noastre, ci ispitit întru toate după asemănarea noastră, afară de păcat.¹⁶ Să ne apropiem, deci, cu încredere de tronul harului, ca să luăm milă și să aflăm har, spre ajutor, la timp potrivit.” **Evrei 5:**¹ „Căci orice arhiereu, fiind luat dintre oameni, este pus pentru oameni, spre cele către Dumnezeu, ca să aducă daruri și jertfe pentru păcate; ²El poate să fie îngăduitor cu cei neștiutori și rătăciți, de vreme ce și el este cuprins de slăbiciune. ³Din această pricină dator este, precum pentru popor, așa și pentru sine să jertfească pentru păcate. ⁴Și nimeni nu-și ia singur cinstea aceasta, ci dacă este chemat de Dumnezeu după cum și Aaron. ⁵Așa și Hristos nu S-a preaslăvit pe Sine însuși, ca să Se facă arhiereu, ci Cel ce a grăit către El: «Fiul Meu ești Tu, Eu astăzi Te-am născut.».⁶ În alt loc se zice: «Tu ești Preot în veac după rânduiala lui Melchisedec.»”

Apostolul duminicii a patra din post.

Evrei 6:¹³ „Căci Dumnezeu, când a dat făgăduință lui Avraam, de vreme ce n-avea pe nimeni mai mare, pe care să Se jure, S-a jurat pe Sine însuși, ¹⁴zicând: «Cu adevărat, binecuvântând te voi binecuvânta, și înmulțind te voi înmulți.».¹⁵ Și așa, având

1. Acest articol nu ia în considerare pericopele dedicate Sfântului Ioan Scărarul (Efeseni 5, 8-19) și Sfintei Maria Egipteanca (Galateni 3, 23-29) din duminicile a patra și a cincea ale Postului Mare.

Avraam îndelungă-răbdare, a dobândit făgăduința. ¹⁶Pentru că oamenii se jură pe cel ce e mai mare și jurământul e la ei o cheazășie și sfârșitul oricărei neînțelegeri. ¹⁷În aceasta, Dumnezeu voind să arate și mai mult, moștenitorilor făgăduinței, nestrămutarea hotărârii Sale, a pus la mijloc jurământul, ¹⁸ca prin două fapte nestrămutate – făgăduința și jurământul –, în care e cu neputință ca Dumnezeu să fi mințit, noi, cei ce căutăm scăpare, să avem îndemn puternic ca să ținem nădejdea pusă înaintea, ¹⁹pe care o avem ca o ancoră a sufletului, neclintită și tare, intrând dincolo de capeteasmă, ²⁰unde Iisus a intrat pentru noi ca înaintemergător, fiind făcut Arhiepiscop în veac, după rânduiala lui Melchisedec.”

Apostolul duminicii a cincea din post. Evrei 9: ¹¹„Iar Hristos, venind Arhiepiscop al bunătăților celor viitoare, a trecut prin cortul cel mai mare și mai desăvârșit, nu făcut de mână, adică nu din zidirea aceasta; ¹²El a intrat o dată pentru totdeauna în Sfânta Sfințelor, nu cu sânge de țapi și de viței, ci cu însuși sângele Său, și a dobândit o veșnică răscumpărare. ¹³Căci dacă sângele țapilor și al taurilor și cenușa junincii, stropind pe cei spurcați, îi sfințește spre curățirea trupului, ¹⁴cu cât mai mult sângele lui Hristos, Care, prin Duhul cel veșnic, S-a adus lui Dumnezeu pe Sine, jertfă fără de prihană, va curăți cugetul vostru de faptele cele moarte, ca să slujiți Dumnezeului celui viu?”

HRISTOS – ARHIEREUL CEL MARE

În Epistola către Evrei, una dintre cele mai comune denumiri pentru Hristos este aceea de Arhiepiscop (ἀρχιερέυς), care apare de 10 ori (2, 17; 3, 1; 4, 14–15; 5, 5, 10; 6, 20; 7, 26; 8, 1; 9, 11). Denumirea de Arhiepiscop (4, 14) arată superioritatea față de preoții leviți. Marea preoție a lui Hristos este o realitate eternă și cerească, depășind preoția temporală a Vechiului Testament. Dacă preoții trebuie să fie numiți dintre oameni (cf. 5, 1), Hristos nu S-a numit (literal „slăvit”) pe Sine ca Arhiepiscop. El a fost numit de Dumnezeu (5, 10), iar rolul Său de Arhiepiscop are un statut permanent. „Numele” divină a preoției lui Hristos evidențiază implicațiile ei veșnice pentru răscumpărarea umanității. În timp ce preoții leviți trebuiau să aducă mai întâi jertfe pentru păcatele lor, apoi pentru cele ale popoului, preoția lui Hristos este fără de păcat. Ea este singulară (7, 24), fiind confirmată printr-un jurământ divin (7, 20–21, 28), în

timp ce preoția levitică era plurală (7, 23). În timp ce preoții leviți slujeau în templul pământesc, Hristos a „străbătut cerurile” (4, 14) și a intrat în cortul cel mare și desăvârșit, nefăcut de mână (9, 11).

Mai presus de toate, în timp ce preoții Vechiului Testament aduceau jertfe de animale, Hristos S-a jertfit pe Sine însuși, oferindu-Se neîncetat în Taina Euharistică și făcându-i pe credincioși părtași dumnezeirii Sale. El a trebuit să devină Preot, după rânduiala lui Melchisedec, a cărui preoție era superioară celei levitice. Dacă preoții leviți și-au pierdut funcția preoțească odată ce au murit, transmițând-o urmașilor lor, preoția lui Melchisedec a fost fără precedent. Ea s-a născut dintr-o rânduială divină specifică, nu prin descendență familială. Rânduiala – adică natura preoției lui Melchisedec – este distinctă, conformă cu planurile divine. Precum Melchisedec, așa și Hristos nu și-a luat cinstea preoției asupra lui, ci a fost numit de către Dumnezeu. Și

în numirea și în slujirea Sa ca mare preot a fost înălțat mai presus de toți ceilalți. Melchisedec, care în mod interesant era din afara tribului lui Israel, a fost rege și preot al Celui Preaînalt, un nume pe care Dumnezeu însuși îl folosește pentru El. Melchisedec l-a binecuvântat pe Avraam cu pâine și vin (Gen 14, 17-20), iar Avraam i-a plătit zeciuială din tot ce avea. Astfel, rânduiala preoțească a lui Melchisedec

este mai presus de cea a lui Levi, deoarece Avraam – strămoșul liniei levitice – a plătit zeciuială lui Melchisedec. Preoția lui Hristos este veșnică, precum nașterea Lui veșnică este, după cum mărturisește însuși Tatăl: „Fiul Meu ești Tu, Eu astăzi Te-am născut.” (Ps 2, 7) și „Tu ești Preot în veac după rânduiala lui Melchisedec.” (Ps 109, 4). Fiul cel născut din veci S-a întrupat, a murit, a înviat și trăiește în veci. În toate acestea se dovedește slujirea Sa arhierască.

HRISTOS – ARHIEREUL MILOSTIV ȘI CREDINCIOS

Subliniind divinitatea și umanitatea lui Hristos, pericopa Apostolului din a treia duminică a Postului (Evrei 4, 14-16; 5, 1-6), dedicată Sfintei Cruci, îi încurajează pe credincioși să se apropie de tronul harului cu îndrăzneală. Acest tron al harului este tronul lui Dumnezeu, unde Iisus, în calitate de Arhieru al poporului Său, stă de-a

dreapta Tatălui; este antitipul templului pământesc, despre care Apostolul Pavel ne vorbește în capitolul 9, 5. În ciuda slăbiciunilor și vulnerabilităților lor ei primesc milă și găesc har de la Cel care S-a făcut întru toate asemenea nouă, afară de păcat. Hristos împărtășește cu credincioșii toate ispitirile lor, toate încercările lor, prin faptul că El este cel care a fost mai întâi ispitit „întru toate” (4, 15). El a trecut prin toate încercările, a fost persecutat, batjocorit, scuipat, acuzat pe nedrept, prigonit și în cele din urmă răstignit pe cruce. În toate acestea El nu și-a pierdut credincioșia față de Tatăl, care L-a preaslăvit. Pentru a se putea apropia de Hristos, credincioșii sunt îndemnați de Sf. Ap. Pavel să manifeste cu tărie mărturisirea și credincioșia lor, ca unii care sunt „sfinți, părtași chemării cerești” (3, 1). Despre ce mărturisire este vorba, ne răspunde Sf. Ioan Gură de Aur: mărturisirea că Hristos este Dumnezeu, că există Înviere, că există o răsplată, că Arhiepiscopul Hristos revarsă în viața celor credincioși binecuvântări nenumărate. Îndrăzneala cu care sunt îndemnați credincioșii să se apropie rezidă în faptul că ei au un Arhiepiscop fără de păcat care a biruit lumea. Tronul Arhiepiscopului este acum unul al harului, al bunăvoinței regale și al iertării, iar nu al judecății. Sf. Ioan Gură de Aur afirmă că „acum este timpul darului, nimeni să nu deznădăjduiască”. Timpul disperării va fi atunci când mirele va veni și camera de nuntă se va închide celor care nu s-au apropiat de tronul harului. Atunci se va arăta tronul judecății.

HRISTOS – ARHIEREUL FĂGĂDUINȚEI ȘI AL BUNĂTĂȚILOR

În a cincea duminică a Postului, dedicată Sf. Ioan Scărarul, Biserica ne invită să reflectăm asupra pasajului din Evrei 6, 13-20, unde Sf. Apostol Pavel vorbește despre promisiunea lui Dumnezeu către Avraam și certitudinea nădejzii ancorate în Iisus Hristos. Nădejdea pe care o avem ca o ancoră este atât de sigură, încât intră dincolo de catapeteasmă, unde a intrat Hristos ca înaintemergător. Fiind încă în lume, trăim deja promisiunile ferme ale lui Dumnezeu, care au fost pecetluite prin jurământ. Dacă în templul vechi accesul în Sfânta Sfintelor era doar privilegiul arhiepiscopului, o dată pe an, cei curățiți de Hristos prin jertfa Sa au dobândit accesul în aceasta. Invitația de a se „apropia cu încredere de tronul harului” (4, 16) se bazează pe asigurarea că Arhiepiscopul, care a „străbătut cerurile”, este Cel care, prin propria-I experiență a ispitelor și a încercărilor, se identifică cu poporul Său în toate încercările sale. Acum se oferă încă o asigurare: calea prin care Marele Arhiepiscop a intrat în prezența lui Dumnezeu este o cale care rămâne deschisă pentru ca poporul Său să-L urmeze acolo. În capitolul 10 al Epistolei către Evrei, Sf. Pavel ne îndeamnă iarăși să intrăm cu îndrăzneală „în Sfânta Sfintelor, prin sângele lui Iisus, pe calea cea nouă și vie pe care pentru noi a înnoit-o, prin catapeteasmă, adică prin trupul Său” (v. 19-20). Dacă păcatele produc rușine, marea

iertare și marea dragoste, prin care Hristos ne-a făcut comoștenitori, produc îndrăzneala. Vorbind de calea nouă și vie, Sf. Ap. Pavel ne încredințează că acum porțile cerului au fost deschise. Sf. Ioan Gură de Aur spune că pe bună dreptate este numit trupul lui Hristos catapeteasmă sau cortină, pentru că atunci când S-a înălțat s-au arătat lucrurile din ceruri. Ca să putem intra în Sfânta Sfintelor, Sf. Ap. Pavel ne arată că trebuie „să ne apropiem cu inimă curată, întru plinătatea credinței, curățându-ne prin stropire inimile de orice cuget rău, și spălându-ne trupul în apă curată, să ținem mărturisirea nădejzii cu neclintire, pentru că credincios este Cel ce a făgădu-it, și să luăm seama unul altuia, ca să ne îndemnăm la dragoste și la fapte bune, fără să părăsim Biserica noastră, precum le este obiceiul unora, ci îndemnători făcându-ne, cu atât mai mult, cu cât vedeți că se apropie ziua aceea” (v. 19-25). Sf. Ap. Pavel subliniază încă o dată făgăduința împărăției care se apropie.

HRISTOS - JERTFA DESĂVÂRȘITĂ

În duminica dinaintea Intrării Domnului în Ierusalim (a Floriilor), dedicată Sfintei Maria Egipteanca, Biserica ne îndreaptă atenția către Evrei 9, 11-14, arătându-L pe Iisus ca Marele Preot desăvârșit, care a intrat o dată pentru totdeauna în Sfânta Sfintelor, asigurând răscumpărarea veșnică. Acest pasaj evidențiază contrastul dintre ritualurile Vechiului Legământ

și jertfa desăvârșită oferită de Iisus, care a curățat conștiințele credincioșilor de lucrările moarte pentru a sluji Dumnezeu-lui cel viu. Prin puterea Sa transformatoare, sângele lui Hristos ne-a împăcat cu Dumnezeu într-un mod prin care jertfele Vechiului Legământ nu-l puteau realiza.

Înțelegerea ortodoxă a jertfei lui Hristos este ancorată într-o profunzime cu rezonanță mistică, manifestată prin ritmul vieții liturgice a Bisericii. În cadrul istoriei mântuirii, Hristos se dezvăluie ca Mielul pascal, a cărui ofrandă de Sine pe cruce devine izvorul răscumpărării pentru întreaga umanitate. Imaginea jertfei nu evocă o ispășire legalistă, ci misterul profund al iubirii divine și al golirii de sine. Actul jertfei lui Hristos este vârful golirii de sine a slavei divine (Filipeni 2, 7), în care Fiul veșnic îmbrățișează întreaga suferință a umanității până la moartea pe cruce, transfigurând suferința și moartea, prin înviere, în cale de mântuire și îndumnezeire.

CONCLUZIE

Pe măsură ce parcurgem calea Postului, învăluți în tainele rugăciunii și ale milosteniei, să călătorim cu inimile deschise și mințile luminate, privindu-L pe Hristos ca pe Marele Preot și Mielul jertfit. Să ne adâncim în taina preoției și iubirii jertfelnice a lui Hristos, găsind în ele izvorul nesecat al harului, iertării și vieții veșnice.

Vasile-Octavian Mihoc

SFINȚII DOCTORI FĂRĂ-DE-ARGINȚI COSMA ȘI DAMIAN

ASPECTE DE TRADIȚIE CREȘTIN ORTODOXĂ ȘI APUSEANĂ

În calendarul nostru creștin-ortodox întâlnim mai multe perechi de sfinți doctori ce poartă numele de Cosma și Damian, dar cu data de prăznuire diferită. Doctorii fără de arginți, sau Άγιοι Ανάργυροι (gr.), sunt sfinți ai Bisericii creștine, medici ce au tămăduit bolnavi cu ajutorul lui Dumnezeu, fără a primi plată în schimb. Vom aduce ca exemplu sfinții Cosma și Damian, care, potrivit tradiției ortodoxe, au fost mai mulți, numiți fiind Cosma și Damian cei din Asia, cei din Roma și cei din Arabia, toți având același nume, dar fiind prăznuți în date diferite. Sfinții Cosma și Damian din Roma sunt prăznuți pe 1 iulie, cei din Arabia pe 17 octombrie și cei din Asia pe 1 noiembrie.

Viața sfinților Cosma și Damian din Asia (1 noiembrie) este mai plină de detalii și mai exactă, celelalte două vieți fiind mai vagi în detalii, sinaxarul lor relatând minunile și dialogurile dintre persecutori și condamnați. Din sinaxarul de la 1 noiembrie aflăm că sfinții doctori s-au născut din-

tr-o mamă creștină, Teodotia, și un tată păgân (elin). Primind credința creștină de la mama lor, și viețuind în legea Domnului, au luat de la Dumnezeu darul tămăduirii de boli sufletești și trupești a dobitoacelor, dar și a izgonirii duhurilor necurate. Acești sfinți doctori s-au săvârșit în pace, fiind îngropați în locul numit Feriman.

Viața sfinților doctori fără-de-arginți Cosma și Damian din Roma (1 iulie) nu prezintă date ale nașterii lor, locul sau numele părinților și originea, acestea fiind cu totul necunoscute. Dar aflăm că erau botezați de mici, că au studiat medicina și că erau învățați, iar în icoane aceștia apar având în mână o linguriță, reprezentând doctoriile, dar și o cruce, reprezentând martiriul lor. Despre aceștia aflăm că l-au adus la credința cea dreaptă pe împăratul Carin (Carinus 283-285), prin faptul că, în urma insistențelor sale de a-i îndupleca pe sfinți să se lepede de credința în Hristos, i s-a întors capul la spate, și cerând ajutor de la cei doi sfinți a fost vindecat, botezându-se în numele lui Hristos. Martiriul l-au primit din mâna dascălului lor, care, din pizmă, îndemnându-i să cuieagă împreună ierburi din munte, i-a omorât cu pietre, asemenea lui Cain.

Despre sfinții doctori Cosma și Damian din Arabia aflăm din viața lor că dețineau știința vindecării înainte de convertirea lor la credința în Hristos. După ce crezuseră în Hristos, vindecau fără a primi oarecare plată, propovăduind pe Hristos și vindecând în numele Lui. Aceștia au fost chemați să mărturisească pe Hristos în Cilicia (Turcia de azi, mai exact în nordul Ciprului), pe vremea lui Dioclețian (împărat în partea de răsărit a imperiului). După izbăvirea minunată a acestor sfinți de la înec, de la spânzurare, de la aruncarea cu pietre și săgeți, ighemonul Lisie îi condamnă la decapitare prin sabie, astfel luând mucenicia lor împreună cu alți trei mucenici, anume Leontie, Antim și Evtropie, fiind îngropați toți împreună. În icoane, sfinții doctori se diferențiază, reprezentați fiind cu turbane pe cap.

În continuare vom face o privire de ansamblu asupra vieții de tradiție apuseană a acestor sfinți doctori fără-de-arginți.

Biserica Apuseană urmează o tradiție diferită de cea orientală, Ortodoxă, astfel că vom așterne mai jos viața sfinților doctori fără-de-arginți Cosma și Damian sub o altă lumină.

Cunoscuți și sub numele de Sfinți Medici, erau *anàrgiri* (adică asigurau serviciul medical gratuit). Conform unei tradiții străvechi, aceștia au fost martirizați de Cyrus în Siria, în timpul domniei lui Dioclețian, și cultul lor s-a răspândit în întreaga Biserică încă din secolul al IV-lea. Aceștia sunt sărbătoriți în Biserica Catolică pe 26 septembrie, pentru că aceasta este data probabilă a sfințirii bazilicii din Roma care le poartă numele, lângă Forul Roman, construită de Felix al IV-lea (525-530). Cosma și Damian sunt protectorii medicilor, chirurgilor și farmaciștilor. I-au tratat pe bolnavi gratuit, în numele lui Hristos, din această cauză fiind martirizați de Dioclețian. Cultul lor este larg răspândit în Italia, mai ales în centru și în sud. În Bitonto (Bari), la sanctuarul dedicat lor vin în pelerinaj mii de pelerini în fiecare an.

BIOGRAFIA

Există puține informații despre viața sfinților Cosma și Damian. Se știe că erau gemeni și creștini. Născuți în Arabia, s-au dedicat îngrijirii bolnavilor după ce au studiat arta medicală în Siria. Dar erau medici diferiți față de toți ceilalți medici, mânați fiind de o inspirație dumnezeiască, pentru că

nu primeau în schimbul vindecărilor niciun fel de plată. De aici și numele de *anàrgiri* (termen grecesc care înseamnă „fără argint”, „fără bani”). Această atenție pentru bolnavi a fost și un instrument foarte eficient pentru apostolat, misiune care a costat viețile celor doi frați, care au fost martirizați prin decapitare în orașul Cyrus, lângă Antiohia Siriei, în timpul domniei împăratului Dioclețian, în aproximativ anul 303. O altă tradiție atestă că au fost uciși în Egeea Ciliciei, în Asia Mică, din ordinul guvernatorului Lysias (Lisie), și apoi transferați la Cyrus.

CULTUL

Cultul sfinților Cosma și Damian este atestat încă din secolul al V-lea. Deja la scurt timp după moartea lor apar biserici și mănăstiri în Constantinopol, în Asia Mică, în Bulgaria, în Grecia, în Ierusalim având pe sfinții doctori ca protectori. Faima lor a ajuns repede în Occident, începând de la Roma, cu oratoriul dedicat lor de Papa Simmah (498-514) și cu bazilica construită de Papa Felix al IV-lea (526-530). Cele două nume ale lor, deci, au fost pronunțate de nenumărate ori, sub toate cerurile, în fiecare zi din secolul al VI-lea încoace, în Canonul Liturghiei (Messa), care după Sfinții Apostoli amintește de doisprezece martiri, închizând lista cu numele sfinților Cosma și Damian. Cultul celor doi sfinți, care a trecut din Răsărit în Europa, „a rămas extraordinar de viu pe tot parcursul Renașterii, dând naștere uneia dintre cele mai bogate iconografii din Occident, mai ales în Italia, Franța și Germa-

nia” (Maria Letizia Casanova). La peste o mie de ani de la moartea lor, numele unuia dintre ei a fost dat celui pe care florentinii îl vor numi mai târziu tatăl țării lor, Cosimo de’ Medici cel Bătrân, casa de Medici fiind cunoscută prin invitațiile oferite marilor artiști precum Beato Angelico, Filippo Lippi și Sandro Botticelli pentru a ilustra viața celor doi sfinți vindecători. În viața apuseană apare o minune nouă, cea a unui transplant de picior de la o persoană recent decedată la un diacon căruia i-au apărut în vis sfinții doctori Cosma și Damian, ajutându-l.

CELE TREI DATE DE PRĂZNUIRE

Izvoarele despre viața Sfinților Cosma și Damian nu sunt pe deplin în acord între

ele, deși au multe aspecte în comun, dar raportează trei tradiții diferite: o tradiție „asiatică”, care își are originea în Constantinopol, capitala Imperiului Bizantin; o tradiție „romană”, care s-a impus mai ales în Siria, și o tradiție „arabă”, care s-a răspândit mai ales în Europa de Vest (la Roma). Cele trei tradiții ale vieții lor au fost plasate și în contextul cărților liturgice grecești, iar fiecărei tradiții i s-a dat sărbătoarea ei specifică: tradiția „asiatică” pe 1 noiembrie, tradiția „romană” pe 1 iulie, tradiția „arabă” pe 17 octombrie. În schimb, tradiția catolică a stabilit prăznuirea lor liturgică pe 27 septembrie (probabil ziua sfințirii bazilicii romane, conform calendarului tradițional încă folosit pentru Liturgia Tridentină), însă Paul al VI-lea a mutat-o pe 26 septembrie, făcând cultul opțional. Biserica Ortodoxă și-a stabilit pomenirea pe 1 iulie, pe 17 octombrie și pe 1 noiembrie, în funcție de diferite obiceiuri locale.

CONCLUZII

Destul de mult interes prezintă faptul că tradiția apuseană merge pe premiza existenței unei singure vieți și a unei singure perechi de sfinți doctori cu numele Cosma și Damian, care nu sunt originari din Roma, și cel puțin nu acceptă ca veridică varianta romană a vieții sfinților doctori (1 iulie), ci acceptă existența unei singure vieți, anume pe cea Arabă.

Transplant de picior facut de sfinții Cosma și Damian (Minune dupa tradiția apuseană)

SFÂNTUL MUCENIC IRINEU, EPISCOP DE SIRMIIUM

Mai înainte de a descrie mucenicia Sfântului mucenic Irineu, trebuie să răspundem la întrebarea de ce Biserica noastră cinstește sfinți din afara granițelor actuale ale țării noastre, știind că Sirmium, după numele actual Sremska Mitrovița, atunci capitala Panoniei Inferior, era un important centru portuar și militar (între altele Traian folosește orașul ca bază a primului sau război împotriva Daciei), care se află situat pe malul râului Sava, la aproximativ 70 de km. depărtare de vărsarea sa în Dunăre, acum în Voievodina, Serbia. Nu este numai cazul Sfântului mucenic Irineu, dar și al altor sfinți daco-romani sărbătoriți în Biserica română. Trebuie considerat că în anul 304, când a avut loc martiriul lui, teritoriul era locuit de traci – inclusiv daci – și de romani. Aceștia din urmă cuceriseră Panonia, locuită de iliri deja în anul 35. Se întâmpla nu foarte mult după ce Burebista, cel ce a reușit să unifice triburile geto-dacice și să formeze un stat centralizat de temut, cândva între anii 65 și 50 î. Hr., își întinsese stăpânirea din Câmpia Panonică până la munții Scordus (Sar), în sudul Serbiei/Cosovului de astăzi, după distrugerea triburilor celtice ale scordiscilor. Ajungea astfel până la provincia Macedonia și la coasta Dalmației, ambele posesiuni ale Imperiului Roman, așa încât în ultimii ani ai domniei lui Cesar, către anii 40 î. Hr., o campanie împotriva dacilor devenise o preocupare majoră (1). Deja Herodot (490/480-430/420 î. Hr.) și Strabon (cca 63-23 î. Hr.) apreciau că nația tracilor era foarte numeroasă. „*Cea mai mare după*

indieni...” Dintre aceștia, dacii sau geții, un singur neam, „*locuind ambele maluri ale Istrului*” (Strabon și Cassius Dio, 150-235), „*vorbind aceeași limbă*” (Strabon), ocupau în perioada de maximă întindere un teritoriu cuprins între Tisa și Dunăre, Marea neagră și Nistru, până spre Bug (fluviu în sud-vestul Ucrainei) și Nipru, ajungând la sudul Dunării până la munții Haemus (Balcani), mai ales spre mare, iar spre apus până la Dunărea panonică și mai departe până în Silezia. Se

învecinau la est cu cimerienii și sciiții, la nordm spre vest, cu germanii și celții, spre nord-est cu slavii, la sud de Dunăre, înspre vest și în Panonia Inferioară cu ilirii, iar la sud cu grecii (2,3). Vasile Pârvan, folosind toponomastia și de asemenea izvoare elenistice și romane revelate de Ptololemaeus (100-160, probabil 170), susține „o expansiune getică, deci dacică, spre N, NV, SV și S până în Posnania (Poznan), în Podolia (Ucraina de azi), în Galiția și pe malul Adriaticei, până pe Valea Mariței și în Rhodope, trecând până dincolo de Helespont (Dardanele). Cum s-ar explica altfel prezența dăvaelor dacice, martore ale unor așezări dacice în regiunea Oderului Warthei?” și în ariile mai sus amintite, se întreabă el (4). O bună parte din acest teritoriu a devenit, la un moment sau altul, provincie romană. Locuitorii acestui întins spațiu erau deci, în mare parte, daco-romani și dintre aceștia s-au numărat mulți mărturisitori creștini care au plătit cu mucenicie și cu viața credința lor în vremea prigoanelor împotriva celor ce au refuzat să se închine zeilor și împăratului roman.

Episcopul Irineu face parte dintr-un șir de patru mărturisitori daco-romani marturizați de Probus, guvernatorul provinciei Panonia Inferior, în scurtul răstimp de numai 15 zile în Sirmium: preotul Montanus și soția sa Maxima la 26 martie, el însuși la 6 aprilie și diaconul său Dimitrie trei zile mai târziu. Din actul martiric care relatează mucenicia

sa se cunoaște că episcopul Irineu era tânăr și – fiind căsătorit – avea copii mici. Este de știut că în perioada de început a creștinismului ierarhii puteau fi celibatari sau căsătoriți, obligația celibatului fiind stabilită ulterior în cadrul Sinoadelor Ecumenice și introdusă în practică după cel de al VI-lea sinod. Datorită înaltului rang pe care-l avea în Biserică, fiind cunoscut ca propovăduitor al creștinismului, este chemat la dregătorul Probus și i se cere să jertfească zeilor. Cultul zeilor era la mare cinste în Sirmium, ținând seamă de numeroasele statui și basoreliefuri găsite în cursul săpăturilor arheologice făcute în cetate. În plus, faptul că împăratul Galerius, cel care l-a instigat pe Dioclețian să dea cele patru edicte împotriva creștinilor în perioada 303-304 (dintre care cel de al doilea țintea direct clerul: episcopii, preoții și diaconii trebuiau prinși și arestați), avea reședința în oraș nu făcea mai ușoară soarta creștinilor. La îndemnul de a jertfi zeilor, Irineu, refuzând, răspunde citând din vechiul testament versetul în care se cere ca numai lui Dumne-

zeu să i se aducă jertfă (Ieș. 22, 20); și din cel nou avertismentul lui Hristos, că cel ce se leapădă de El și El – asemenea – se va lepăda de el în fața Tatălui (Matei 10, 33). Deci, refuzând cu tărie să jertfească zeilor, este supus chinurilor îndelungate. Aflând familia, părinții, soția și copiii, cu toți asistând la muncile la care era supus și pe care le îndura cu vrednicie, au început, fiecare, a-l ruga să cedeze, dar slujitorul lui Hristos nu a putut fi înduplecat. Asemenea l-a îndemnat dregătorul însuși, încercând să se folosească de faptul că era tată și copiii vor rămâne orfani. Totul fiind în zadar, a fost trimis în închisoare pentru a mai medita. După câțiva timp, Probus fiind la judecată, l-a chemat din nou, noaptea. Sfântul însă a rămas neștăruit în hotărârea sa și Probus mai întâi a ordonat să fie bătut cu vergi; și constatând că nu-și schimbă decizia l-a condamnat la moarte prin înecare în râul Sava. Dar sfântul a cerut să i se taie capul, pentru a duce mucenicia până la capăt. Atunci Probus a aprobat să i se taie capul și să i se arunce trupul în Sava. A fost dus la locul de execuție, pe podul Basent, de peste râul Sava. Sfântul a făcut o rugăciune, apoi i s-a tăiat capul cu sabia și trupul său a fost aruncat în Sava. Era 6 aprilie 304.

BIBLIOGRAFIE (SELECTIVĂ):

1. www.arcanum.com/das-reich-des-burebista-6E. accesat la 13.03.2024.
2. Xenopol, A.D.: *Istoria Românilor din Dacia Traiană*, vol. I, pp. 66-83. Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1985 (citate din Herodot, Strabon, Cassius Dio ș.a.).
3. Giurescu C. C., Giurescu, D. C.: *Istoria Românilor*, vol. 1, Ed. Științifică, București, 1974, pp. 28-32, 43-47 (aceleași citate ca în nota 2).
4. www.cimec.ro: Pârvan, V.: *Getica. O protoistorie a Daciei*, Ed. Cultura Națională, București, 1926, pp. 39-119 (aceleași citate ca în nota 2 și Ptolemaeus, Arrian, Appian din Alexandria, Tacitus ș.a.) accesat între 08-15.03.2024.
5. Brătianu, G.I.: *O enigmă și un miracol istoric: poporul Român*. Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1988 pp. 74-81; 135-136.
6. www.sfantiromani.ro: pr. prof. I. Rămureanu: „Sf. Mc. Irineu, Episcop de Sirmium: viața și nevoințele”, accesat la 15.03.2024.
7. Pr. prof. dr. Păcurariu Mircea: *Sfinți daco-romani și români*. Ed. Mitropoliei Moldovei și Bucovinei, Iași, 1994, pp. 29-30.

Diacon Nicolae Popescu

Ziduri ale cetății Sirmium

SFINȚII MUCENICI VALERIAN, SOȚUL SFINTEI MUCENIȚE CECILIA, TIBURTIN, FRATELE SFÂNTULUI VALERIAN, ȘI CEI ÎMPREUNĂ CU DÂNȘII: MAXIM, CHIRIAC, DIOCLEȚIAN, SIMFRONIE ȘI DOCHIM, DE LA ROMA, SUB ALEXANDRU SEVER (229)

Sfinții Mucenici Tiburtie, Valerian și cei împreună cu dâșii, care au trăit la Roma în secolul al III-lea, sunt amintiți de surse antice încă din secolul al V-lea. Cu toate acestea, există două versiuni care prezintă existența lor istorică (Martiriul Sfintei Cecilia și Martirologia Geronimiană). Sfântul Valerian a fost soțul Sfintei Mucenițe Cecilia (22 noiembrie), Tiburtie a fost fratele acestuia, iar Maxim un soldat martirizat ca urmare a propovăduirii lor. Sfinții Dioclețian, Chiri-

ac, Simfronie și Dochim au fost și ei soldați martirizați pentru Domnul Hristos. Sfinții Tiburtie și Valerian sunt prăznuiți și împreună cu Sfânta Cecilia la 22 noiembrie.

Sfântul Valerian a fost botezat de Sfântul Papă Urban I (19 mai) la sfatul înțelept al soției sale Cecilia. La rândul său, mucenicul Valerian l-a adus la dreapta credință și pe fratele lui, Tiburtie. Converteți la creștinism, aceștia slujeau creștinilor întemnițați pentru mărturisirea dreptei credințe. Au fost arestați și torturați și ei pentru credință, dar nu au acceptat libertatea în schimbul jertfirii idolilor. Prefectul Almachio i-a condamnat la moarte, încredințându-i lui Maxim, al doilea ofițer al consulului. Înainte de executarea pedepsei, Maxim s-a convertit și el, fiind astfel condamnat și ucis câteva zile mai târziu. Au fost martirizați și alți soldați converteți la creștinism. Legenda consemnează că după martirizarea Sfinților Tiburtie și Valerian a început o furtună puternică și, de aceea, sunt considerați ocrotitori ai oamenilor în caz de furtuni puternice. Ei sunt reprezentați alături de un înger, cu bici și instrumente de tortură alături. Acești Sfinți

au fost înmormântați la 14 aprilie 229 în Catacombele lui Praetextatus, de pe Via Appia, lângă Roma. Mormintele lor au fost restaurate de Sfântul Papă Grigorie al III-lea (10 decembrie), apoi de papa Adrian I și, în final, de Sfântul Papă Pascal I (11 februarie), care le-a și transferat la Roma. O parte din moaștele Sfinților Mucenici Valerian, Tiburtin și Maxim se găsesc la Roma în Biserica „Santa Cecilia” din Trastevere.

Tropar

„Mucenicii Tăi, Doamne, întru nevoințele lor cumunile nesticăciunii au dobândit de la Tine, Dumnezeul nostru, că având tăria Ta, pe chinuitori au învins; zdrobit-au și ale demonilor neputincioase îndrăzniri. Pentru rugăciunile lor, mântuiește sufletele noastre, Hristoase Dumnezeule.”

CATEHEZĂ ȘI CONVORBIRE DUHOVNICEASCĂ LA PAROHIA LATINA

În seara zilei de vineri, 29 martie 2024, Preasfințitul Părinte Episcop Siluan al Episcopiei Ortodoxe Române a Italiei s-a aflat în mijlocul credincioșilor Parohiei „Buna Vestire” din localitatea Latina (Protopopiatul Lazio III), păstorită de Preacernicul Părinte Ioan Botea.

Cu această ocazie, Preasfinția Sa a făcut o cateheză și a avut o convorbire duhovnicească cu cei prezenți, răspunzând întrebărilor adresate de aceștia și îndemnându-i la un post însoțit de faptele cele bune, aducătoare de folos duhovnicesc.

Parohia „Buna Vestire” din Latina a fost înființată, în anul 2003, de către Înaltpreasfințitul Părinte Mitropolit Iosif al Mitropo-

liei Ortodoxe Române a Europei Occidentale și Meridionale. Ca preot paroh a fost numit părintele Ovidiu Sava, care, în anul 2006, s-a mutat la Domnul, în urma unui accident de circulație. După acest dureros eveniment, a fost chemat la slujirea de paroh părintele Ciprian Agavriloae. Începând cu anul 2007, s-a slujit alternativ, o duminică la Latina, iar următoarea la Lavinio, până în anul 2010, când, la Lavinio, se organizează o parohie de sine stătătoare. Din anul 2022, parohia este încredințată, spre păstorie, părintelui Ioan Botea și se găsește la adresa: Via del Saraceno, nr. 32, Latina.

**Departamentul pentru Comunicare
și Imagine al EORI**

ITINERAR CULTURAL ÎN ISTORIA DACIEI ȘI PELERINAJ SPIRITUAL PE URMELE SFINȚILOR LA ROMA

Cu binecuvântarea Preasfințitului Părinte Episcop Siluan, în ziua de sâmbătă 29 martie 2024, un grup de credincioși ai Parohiei „Intrarea Domnului în Ierusalim” din Roma (Ostia), însoțiți de doamna preoteasă Ruxandra Militaru au mers în pelerinaj prin Roma.

Punctul de pornire a fost Expoziția „DACIA – L’ultima frontiera della romanità”, găzduită în complexul monumental al Termelor lui Dioclețian. Am putut admira aproximativ 1.000 de obiecte provenind din 47 de muzee din România pentru prima dată adunate laolaltă și expuse în Italia.

Exponatele descoperite pe teritoriul României (ustensile de uz cotidian, bijuterii, arme, coifuri, statui, monede, accesorii vestimentare, obiecte de ritualuri magice și religioase) sunt datate între sec. VIII î.d.Hr. și până în sec. VIII d.Hr.

Tema constantă a expoziției este împletirea de culturi cu care civilizația dacă a intrat în contact de-a lungul istoriei (Traci, Sciți, Greci, Celți, Geto-Traci, Romani), până a reușit să-și formeze propria identitate culturală în spațiul Carpat-Danubiano-Pontic.

Printre cele mai valoroase exponate merită amintite: capodopera gotică din aur descoperită la Pietroasele și chemață „Cloșca cu puii de aur”, coiful tracic

din aur de la Coțofenești, coiful celtic de la Ciumești și sculptura din marmură numită „Șarpele Glikon”.

Expoziția se bucură de o participare numeroasă, atât din partea vizitatorilor italieni, dar mai ales români, pentru care accesul este gratuit, expoziția fiind deschisă până la data de 21 aprilie 2024.

Am fost încântați să descoperim în Cetatea Eternă rădăcinile istoriei, culturii și neamului nostru românesc, puternic întrepătrunse cu istoria Italiei și recomandăm tuturor să se bucure de această experiență.

Pelerinajul nostru a continuat pe urmele sfinților la Basilica Santa Maria Maggiore, Santa Prasede, San Pietro in Vincoli, Sant'Agnese in Agone.

Ziua nu se putea încheia fără a poposi la Columna lui Traian, mărturie peste veacuri a dârzeniei poporului dac și a latinității neamului nostru românesc.

A consemnat: psa Ruxandra Militaru

PREASFINȚITUL ATANASIE DE BOGDANIA LA HRAMUL MĂNĂSTIRII MIRABELLA ECLANO

In ziua praznicului Bunei Vestiri, sâmbătă, 25 martie 2024, Preasfințitul Părinte Atanasie de Bogdania, Arhiepiscop-Vicar al Episcopiei Ortodoxe Române a Italiei, alături de un sobor de preoți și diaconi, a slujit Dumnezeiasca Liturghie, cu ocazia hramului, la Mănăstirea „Buna Vestire” din localitatea Mirabella Eclano, stareț fiind Preacuviosul Părinte Protosinghel Nicodim (Burcea).

În cuvântul de învățătură, ierarhul a reliefat însemnătatea marelui praznic al Bunei Vestiri, ca început al mântuirii întregului neam omenesc, centralitatea istorică a Fecioarei Maria, care prin adâncă smerenie a primit vestirea Arhanghelului, devenind astfel noua Evă și Maică a Fiului lui Dumnezeu, mamă și mijlocitoare duhovnicească pentru tot neamul omenesc.

Mănăstirea Ortodoxă Română „Buna Vestire” și-a deschis porțile pe 25 martie 2007, chiar de sărbătoarea Bunei Vestiri, și se află în orașul Mirabella Eclano, localitate situată la 80 km de Napoli, în provincia Avellino. Această mănăstire a luat naștere la inițiativa Parohiei Ortodoxe Române „Sfânta Treime” din Bari, condusă de preotul Mihai Drigă, și a vrednicului de pomenire stareț (la acea vreme) al Mănăstirii Crasna, din județul Prahova, Arhim. Nicodim Dimulescu.

Ansamblul mănăstiresc, alcătuit dintr-o casă cu etaj și terenul aferent, a fost donat de către un preot catolic din orașul Napoli, don Carlo Cicala, un bun cunoscător al tradiției monahale românești, care a dorit ca pe această proprietate să ia naștere o mănăstire ortodoxă – punct de referință pentru creștinii ortodocși români din Italia, dar și punte de întâlnire între Orient și Occident.

Slujba de binecuvântare și de sfințire a locului mănăstirii a fost săvârșită de: Înaltpreasfințitul Părinte Mitropolit Iosif, al Mitropoliei Ortodoxe Române a Europei Occidentale și Meridionale, împreună cu Preasfințitul Părinte Ciprian Câmpineanul, Episcop Vicar Patriarhal de la București (la acea vreme) și vrednicul de pomenire Preasfințitul Părinte Gurie Gorjeanul, Episcop-Vicar al Mitropoliei Ol-

HARAMUL PAROHIEI „SFÂNTUL SFINȚIT MUCENIC IPATIE, EPISCOPUL GANGREI” DIN CIVITA CASTELLANA

Duminică, 31 martie, Parohia Ortodoxă Română din Civita Castellana și-a sărbătorit sfântul ocrotitor, pe Sfântul Sfințit Mucenic Ipatie, episcopul Gangrei. Anul acesta se împlinesc 7 ani de la înființarea parohiei și este motiv în plus de mare bucurie și de aducere aminte și recunoștință față de Sfânt.

Într-o atmosferă de adevărată sărbătoare și profitând de ziua duminicii, credincioșii din Civita Castellana s-au reunit pentru a-i

mulțumi lui Dumnezeu pentru darurile Sale revărsate, pentru mijlocirile acestui Sfânt deosebit care începe să fie cunoscut din ce în ce mai mult.

La sfârșitul Dumnezeieștii liturghii am făcut slujba de mulțumire cu nădejdea în ajutorul Sfântului Ipatie și de acum înainte. Ziua s-a încheiat cu agapa frățească. Slăvă lui Dumnezeu pentru toate!

A consemnat: pr. paroh Cristian Liahu

Rețete

și sfaturi practice

PASTE CU PESTO DE LEURDĂ (de post)

Ingrediente pentru 4 porții: 320 gr. paste integrale, 80 gr. nuci caju hidratate timp de 30 minute, o mână de leurdă, 2 linguri ulei de măsline, o lingură zeamă de lămâie, sare și piper după gust.

Mod de preparare:

Se fierb pastele al dente (8-10 minute)

În timp ce fierb pastele, se pun toate celelalte ingrediente în blender și se mixează până când devine un sos cremos.

Se scurg pastele de apă, se amestecă cu sosul și se servesc calde.

CURMALE MEDJOOL UMPLUTE (de post)

Ingrediente pentru patru porții: 8 curmale mari Medjool, 8 lingurițe unt de arahide, 8 migdale coapte, întregi, 50 gr. ciocolată neagră 85% cacao.

Mod de preparare:

Se crestează curmalele pentru a le scoate sămburii.

Se umple fiecare curmală cu unt de arahide și cu o migdală întreagă*.

Se pun la congelator pentru 3 ore.

Se acoperă cu ciocolata topită, se pun la frigider pentru oră, apoi se pot servi.

**Puteți folosi orice tip de nuci, alune, arahide etc.*

LEURDA

BENEFICIILE ASUPRA ORGANISMULUI

Leurda sau usturoiul sălbatic este o plantă aromatică, ce se bucură de o popularitate ridicată primăvara, având o multitudine de beneficii pentru sănătate. Leurda este unul dintre cei mai puternici detoxifianți pe care îi găsim în natură. Purifică sângele, are efecte benefice asupra stărilor depresive, a infecțiilor și a asteniei de primăvară.

Aceasta este înrudită cu usturoiul, ceapa și arpagicul, calitățile sale curative fiind cunoscute încă din timpul romanilor, a triburilor germanice și a celților.

BENEFICIILE PENTRU SĂNĂTATE:

- În stare proaspătă, leurda conține din plin vitamina C, uleiuri eterice, dar și magneziu și fier. Datorită acestora, este la fel de sănătoasă precum usturoiul, fiind un bun vitaminizant și mineralizant pentru organism.

- Este un adevărat leac împotriva fermentării intestinale, a balonărilor și a durerilor asociate cu acestea.

- Crește pofta de mâncare și combate lipsa apetitului.
- Reduce colesterolul, dar și trigliceridele.
- Previne formarea cheagurilor de sânge.
- Micșorează stările de convalescență.
- Revigorează organismul, având un efect purificator.
- Ajută la eliminarea paraziților intestinali.
- Este un antifungic vegetal, previne și tratează micozele.
- Previne apariția trombozei și a tromboflebitei.

- Este un detoxifiant puternic și purificator al sângelui, previne accidentele vasculare, dacă este consumată în salată, în mod regulat. Mai mult, previne arteroscleroza coronariană.

- Stimulează activitatea hepatică și secreția biliară.

- Este un antianemic excelent, de aceea curele de leurdă sunt indicate primăvara pentru detoxifiere, revitalizare după iarnă și prevenirea anemiei.

- Asigură un somn liniștit și tonifică sistemul nervos, fiind foarte bună în cazul asteniei de primăvară.

- Detoxifică organismul. Curăță plămânii, tractul digestiv, rinichii, vezica, intestinalele. În scop depurativ și diuretic este indicată o cură cu salată de leurdă timp de o lună de zile.

- Planta stimulează sistemul imunitar, iar compușii pe baza de sulf și seleniu au o acțiune antitumorală puternică.

- Are efecte benefice asupra memoriei, insomniilor, amneziei, amețelilor.

- Ameliorează reumatismul degenerativ, bolile de piele precum eczelemele, herpesul, scrofuloza, furunculii.

- E un bun vasodilatator, reglează bătăile inimii, împiedică formarea cheagurilor.

- Ameliorează astmul. Substanțele din leurdă au efecte bronhodilatatoare, expectorante și antiseptice. Planta are și substanțe antivirale și antibiotice și este foarte bună în tratarea bronșitelor, virozelor, gripei sau a pneumoniilor.

Se poate păstra la congelator sau se poate prepara o tinctură. Se pun frunzele de leurdă tocate într-un bol și se acoperă cu alcool de 90 grade. Se lasă la macerat două-trei săptămâni, apoi se strecoară și se toarnă conținutul într-o sticlă.

